

Barcelona és bona...

Barcelona fa obres! Visca Barcelona!

Vuit dies abans d'obrir-se l'Exposició Barcelona presenta un aspecte fantàstic. El millor anunci de l'Exposició són les obres que es fan fora del recinte reservat al certamen internacional que ha redimit la muntanya de Montjuïc. Es fan obres a diversos punts de la ciutat, i sense comptar els suburbis

una prova que Barcelona veia les coses a l'engròs. Són els millors carrers que tenim, i consti que llavors no hi havia automòbils! Sembla que don Manuel Girona havia tingut la infel·liç pensada d'eixugar el deute de Barcelona venent el pas central de la Granvia amb la condició que les cases que s'hi

portaven el nom paternal d'un general — Les obres varen durar pocs mesos; la febre groga va interrompre-les. Foren continuades amb el propòsit de donar treball als obrers sense feina l'any 1842, regnant el general marquès de Campo Sagrado, mitjançant una subscripció i un impost de vint rals sobre cada porc que entrava a la ciutat. Els orígens nobiliaris del nostre primer carrer es limiten a aquests fets. El passeig no fou inaugurat fins l'any 1872. El passeig té, doncs, 57 anys.

La història de la Granvia és la mateixa de l'Eixample. En l'encreuament amb el passeig de Gràcia varen contruir, ara fa uns set anys, els jardins batejats avui amb el nom de «Reina Victòria». L'obra, que no és pas de grans proporcions, va durar més d'un any i fou batejada de moment amb el nom de «Jardinet del Francès». Fem observar això per fer constar que en totes les situacions hi ha obres que s'eternitzen. No obstant, els jardins estan bé. Són de l'època que es parlava de dotar de pulmons la ciutat!

Les cases d'aquella època encara estan bé, més bé que moltes d'ara, més bé que aquell edifici estil bassegotí florit que es va aixecar en terrenys de Novetats.

Els arquitectes de més nom prengueren el passeig de Gràcia per escenari de lluitament. Les firmes més grosses de 25 anys

A dalt. — La Granvia entre passeig de Gràcia i rambla de Catalunya, en 1870. A la dreta. — Estat actual del mateix tros de Granvia.

ni els voltants de la plaça d'Espanya, veureu brigades al vell parc de la Ciutadella, al saló de Sant Joan, al passeig de Sant Joan, a la plaça de Palau, al capdamunt del passeig de Gràcia, es construeixen jardins a Vallcarca, es treballa de cap a cap del carrer de Balmes — que tindrà una llargada equivalent a tres pessetes de taxi —, es prolonga la Diagonal — que es trobarà aviat amb la carretera d'Esplugues —, s'obre una gran plaça davant l'estació del Nord, enquitranen els passeigs laterals de la Granvia, són restaurats els monuments — i per monuments entenen en aquest cas les estàtues —, s'està asfaltant la Ronda de la Universitat i els carrers de Pelai i Fontanella i finalment — i deuen haver-hi nombroses omissions en aquesta llarga enumeració — s'està acabant d'amagatotis el «fons decoratiu» de la plaça de Catalunya. I en tots aquests carrers, il·luminats fins ara d'una manera primitiva, s'està instal·lant un enllumenat que fa goig.

Barcelona fa obres, i les fa a l'engròs. La Diagonal és l'escala de Barcelona nova. A l'empenta que Barcelona rebé amb l'Exposició del 88, s'afegeix ara una altra empenta, més forta perquè tot ja és més gran, la ciutat i l'Exposició a punt d'inau-

construïssin no passessin de dues plantes. En Girona tenia freqüentment terribles equivocacions!

Publiquem dues fotografies de dos indrets molt centrals: l'aspecte de l'entrada del passeig de Gràcia des de la plaça de Catalunya i l'encreuament del passeig de Gràcia amb la Granvia en ple 1870. Aquests

enrera hi sortien si les cases es firmessin. Recordem només la que fou dita «manzana de la discòrdia», competència d'arquitectes que ara fa molt a favor de l'anarquia arquitectònica barcelonina.

Com a camp d'experiments arquitectònics particulars — perillosos perquè són uns experiments que queden d'una manera definitiva —, és una mostra reeixida de la fantasia desenfrenada. Propietaris i arquitectes hi han volgut dar el do de pit. I l'han dat de pedra picada. Els resultats són prou visibles perquè n'hàgim de parlar massa.

Com a camp d'experiments arquitectònics públics, ha tingut més sort. L'han deixat força tranquil. És clar que hi ha uns finals que sort que els arbres no els deixen veure massa molts mesos de l'any, i uns altres que ni aquesta sort tenen.

Però el canvi més important és el que sofreix la seva part final, del Cinc d'Oros a l'entrada del carrer de Salmeron. Els nostres lectors, que volem que siguin els lectors més contents del món, ja saben des del primer número «com acabarà allò»: escultures, arbres i arbustos, gespa. Si no un pulmó, un bronqui més de la ciutat.

Molt de temps, el passeig de Gràcia ha estat el passeig màxim de Barcelona: rues de carnaval; manifestacions (el baixador ajudava a fer-les-hi passar quan arribaven personalitats o equips de futbol vencedors); desfilades de les curses (un cronista de so-

A dalt. — El passeig de Gràcia en 1870, vist des del Portal de l'Àngel. A la dreta. — La mateixa perspectiva a hores d'ara.

gurar. La creixença normal, a un ritme regular, és accelerada per l'excitant de les Exposicions.

Va bé, de tant en tant, tombar-se enrera, per agafar les coses d'una mica lluny.

En cert temps, ara fa més de dos quarts de segle, els nostres pares havien vist també les coses a l'engròs. L'Eixample, amb tots els seus defectes, n'és una prova. L'any 1858, quan el Govern es disposava a aprovar el projecte d'un Eixample limitat, l'Ajuntament va recórrer a Madrid. El recurs és graciosíssim: «Tenga presente, Excelentísimo Señor — diu el document —, el genio activo, industrioso y creador de estos habitantes; fíjese la atención en la situación y topografía de este pueblo, en el destino que le prepara el porvenir con la grandiosa obra de abertura del istmo de Suez; en la importancia actual de sus transacciones mercantiles y fabriles; en su clima templado y benéfico; júzgase de lo que esto será, por lo que es; apréciase lo que son capaces de hacer estos habitantes por lo que llevan hecho, y así las cosas, no duda este Ayuntamiento de que V. E., y el Gobierno, a su vez, tendrán por insuficiente y exiguo el espacio que señala para ensanche de esta Ciudad», etc., etcétera.

La Granvia i el passeig de Gràcia són

llocs ara han estat completament urbanitzats, diríem acabats. Inútil fer la història de la plaça de Catalunya, història que demanaria un llibre. N'hi ha prou amb aquestes dues fotografies per veure la realització del somni dels barcelonins de 1870.

En realitat, el passeig de Gràcia té més de cent anys: la primera idea data de 1821, dels temps del general Villacampa — en aquells temps totes les obres de Barcelona

ciutat, explicant-ne una, escriví: los autos se deslizaban como un enjambre de tortugas, paraula); etc., etc.

Al matí, segons En Pujols, l'aristocràcia hi pren el sol; als capvespres d'estiu, un públic especial, intromissible la resta de l'any, hi pren la fresca. Ara, però, la Diagonal és més afavorida pels passejants, tant pels que van a peu com pels de cavall (ben pocs) i d'auto.

Parleu bé si us plau

No podem resistir-nos a contar l'anècdota que segueix, encara que no sigui més que per a donar la raó als de la «Lliga del bon mot». Vegeu si no, com l'habitud de parlar malament pot conduir al ridícul en circumstàncies solemnes de la vida.

Escena, un cementiri. Moment, el d'obrir la caixa del mort — una bona senyora d'anys — per a fer-ne la identificació abans de la seva desaparició definitiva de la llum dels vivents.

Tothom s'està en un silenci repectuós. Un vel negre que sol cobrir una indiferència un xic fastiguejada. Només el fill de la difunta, un home ja fet, s'atansa plorant a la caixa i, amb veu estroncada pel plor diu — oh horror! — la següent frase, històrica: — Quina fila que f... la mamà!

Retòrica i poètica

Oferim al nostre jovent estudis aquesta mostra de moviment oratori que formava part dels discursos d'un federal de darreries de segle XIX.

«En el horizonte cerníase una nube; abríose la nube y salió una flor: y, ¿sabéis qué era esta flor? — La República federal.»

Barcelonins, el nostre perill sempre serà la carrincloneria. Hi ha molta de gent entre nosaltres tan carrinclona com aquest federal, sinó que, en comptes de parlar de «nubes y flores» que eren el tresor metafòric d'aquell temps, parlen de negres i de dinamisme. Aneu amb compte!

La providència i els sarrianencs

L'altre dia, l'elegant poeta avantguardista i distingit sarrianenc J. V. Foix, pancatalanista convençut, trobà un amic nostre i, amb visibles proves d'emoció, li digué:

— Sabeu que tinc un stand a l'Exposició?

— Sí, i què?

— Doncs mireu, he contractat tres xicotes precioses per despaxar-hi i m'han resultat l'una rossellonesa, l'altra mallorquina i l'altra catalana... Si n'arribo a cercar quatre, estic segur que la quarta em resulta valenciana.

Ara més que mai En Foix creu en la Catalunya gran.

Noves precisions sobre «El Matí»

Sembla que *El Matí* serà bilingüe. No calen comentaris. La qüestió és estendre el camp d'operacions, o el de possibles accionistes.

Ara, que potser no calia fet tant rebombori. Ja teníem *El Correo Catalán*.

Però *El Correo Catalán* és massa intranquien, massa catòlic. *El Matí* pretén ésser més intel·ligent, acaparar la intel·ligència.

I «El Matí»?

Podem assegurar als nostres llegidors que, contra el que diuen males llegendes, cada dia ha sortit el Matí d'ençà que el món és món.

Admiradors forans

Uns paisans del mestre Lamotte de Grignon van anar l'altre dia a veure'l.

Ell els va rebre amatent. Els bons tortosins se'l miraven i, per encetar la conversa, l'un li va dir:

— Se us coneix que sou músic.

El mestre Lamotte va somriure.

— Perquè teniu els morros gruixuts — va continuar el visitant.

El mestre Lamotte no va saber si riure.

Un «quid pro quo»

Els nostres lectors ja saben, per les informacions i comentaris de política estrangera dels diaris, que a París hi ha reunita la comissió de pèrits que treballen per arranjar la famosa qüestió de les reparacions.

I saben també que el Dr. Schacht, delegat alemany, fa la llançadora entre París i Berlín a cada punt una mica concret que se li posa. I bé. Dijous passat un repòrter gràfic parisenc s'esperava a la Gare du Nord per tal de sorprendre l'arribada del famós financer germànic. El repòrter, però, no coneixia l'interessat i es dirigí a un xofer tot engalonat i d'aire alemany.

— Perdoneu — li digué una mica confús —, no coneixeréu pas el senyor Schacht?

— Ja ho crec — contestà el xofer en mal francès. — Jo també l'espero...

El repòrter gràfic aleshores respirà i decidí no moure's del costat del xofer per tal de no deixar-se escapar l'il·lustre pèrit alemany. El tren arribà, el repòrter es neguitjava, el xofer corria amunt i avall a la recerca de la persona que esperava. Minuts després, quan tots els viatgers del ràpid de Berlín havien sortit del «quai», el xofer parlava amb un senyor molt elegant i es planyia de la següent manera:

— Deu haver pres un altre tren, no pot ésser que ens hagi passat...

Però en aquell moment esclatà una claror de magnesi i el repòrter s'adona que un seu col·lega havia disparat l'objectiu sobre el propi Dr. Schacht. Indignat, increpà el xofer:

— Aquí el teniu el doctor, aquí el teniu.

Aleshores el xofer es donà compte que es tractava d'un malentès i respongué al fotògraf:

— No era pas el senyor Schacht el que nosaltres esperàvem, sinó el senyor Sachs, ex-cònsol de Noruega.

Sort encara que Joan Sacs no arribà a París a augmentar la confusió.

Senyor Galas!...

El senyor Karsenty és un excel·lent ciutadà francès que es dedica, amb molta solta, a donar a conèixer pel món, en unes «tournées» que ell titula «Galas Karsenty», els artistes i els autors més actuals del teatre del seu país.

La primera vegada que vingué a Barcelona, En Pallach, meritíssim ex-actor que és actualment administrador del teatre Novetats, hagué de fer-li unes observacions.

— Senyor Galas, senyor Galas!... — li cridà a l'escenari de Romea.

Això ens recorda a aquell secretari de l'Alcaldia, quan era alcalde el noi Rius — com diu el periodista Garrigó al segon marqués d'Olerdola.

— Contesti aquesta carta — li ordenà l'alcalde.

I En Grau, veient que el membret deia «Sté. Gralde. des Abattoirs», començà a dictar a la mecanògrafa:

«Señorita Gralde. des Abattoirs. París. Muy distinguida señorita...» Etc.

Aqueix mateix secretari és el que en certa ocasió, essent alcalde el marqués d'Alfella, redactà una invitació per a unes funcions que havien de celebrar-se «en holocausto» de l'ànima de no recordem qui.

— Però, ¿vol dir Grau, que la paraula «holocausto» hi està ben posada?

— Home, crec que sí... En fi, ja miraré el sentit exacte.

Obrí el diccionari etimològic de Roque B'arçia i començà a buscar a la o.

Les boles de Xenius

Una vegada Xenius tornava de París després d'una llarga absència de Barcelona. L'home es va creure en el cas de comunicar als seus lectors les novetats que havia trobat a la ciutat durant el seu sojorn a l'estranger. Totes les novetats que els descobria, per als lectors de Xenius no eren cap novetat, però ell suposava que no soparien tranquils si no els les deia.

Va passar revista. Acabava de donar-se per llesta la casa Damians del carrer de Pelai. I Xenius va escriure aquesta frase sublim:

«A Barcelona hi ha una bola méssssssss...

El pom d'escala del carrer de Pelai, ara n'ha fet de petits. En tenim un plançó a dalt de la farola suara estrenada a la Plaça de Catalunya. Amb motiu de l'Exposició, Eugenio d'Ors deura venir a Barcelona a badar. I aleshores podrà escriure per als seus lectors de l'A B C i el Nuevo Mundo (suposem que encara hi escriu):

«Otra bola mássssss he encontrado en Barcelona...»

Així hi ha homes que van escrivint les seves obres completes.

Es diu...

Es diu que va a publicar-se un llibre titulat *La nostra gent, tal com es judica l'un a l'altre*.

La notícia ha produït la natural sorpresa. No falta qui pensa avançar les vacances.

Proverbi

L'altre dia, a la biblioteca de l'Ateneu, demanava un periodista molt significat al bibliotecari:

— Tenen *El Sol* de març?

I un que va sentir-ho va murmurar a l'orella del que seia a la seva vora:

— Que vagi amb compte aquest bon senyor, perquè la dita diu que el sol de març estavella el cap dels ases.

Eco d'un eco

L'acreditat centaure Montanyà, contra certes al·lusions del nostre setmanari, es gloriava dels seus èxits tenorioscos.

I un amic seu remarcava:

— Fa mal fet d'explicar aquestes coses. Si ho saben els «hermanos» del col·legi Condal, l'expulsaran de l'associació d'ex-alumnes... i havent estat secretari, realment seria una llàstima.

Les conviccions tenen un límit

Tothom sap que En Dalí vol degollar l'art.

Un dia, referint-se en això, En Manolo li deia:

— Noi, no crec pas res del que dius. Jo un dia diré: A degollar notaris!! I tu, veurem què faràs.

En Dalí es va tornar pàlid.

Documenti's, jove

Salvador Dalí, en un dels seus *Documentals* que apareixen a *La Publicitat*, ens informava de la pressió atmosfèrica, expressada en graus.

L'escriure li farà perdre el llegir, i tots plegats anirem molt mal documentats.

Hi ha fórmules que s'encomanen

La Biblioteca «Llanas» de Mataró ha editat una de les millors produccions escèniques de Ramon Vinyes: *Viatge*.

Sota el títol de l'obra, però, hi ha dues paraules interrogatives:

— Comèdia?

— Drama?

Tres actes.

Aguà ha dit: És la fórmula d'En Cambó aplicada al teatre...

No s'ha d'oblidar que, no fa gaires dies, En Vinyes escriví una biografia del soldat del salónet turc.

Credulitat

A un redactor de *La Nau* (no volem citar noms) li varen assegurar l'altre dia que el conegut modiste senyor Pere Rodríguez, tenint en compte la immensa propaganda que per al seu establiment representava, el fet que una de les seves operàries hagués estat elegida Reina de les Modistes barcelonines, havia decidit associar-la al negoci i, per aprofitar del tot l'esmentada propaganda, d'ara en endavant el negoci aniria a nom de la noia o sigui, raó social: «Paquita Roig. Modest».

L'altre dia, a pesar de posseir una dosi de credulitat veritablement fantàstica pel que hem tingut ocasió de constatar, no s'ho va empassar, de moment. Però el que l'hi explicava va dir-li per a convèncer-lo: — Si no us ho voleu creure, passeu qualsevol dia per l'establiment i veureu com els rètols estan d'acord amb la nova raó social.

La facilitat de constatar-ho era evident. L'home va decidir esperar el resultat de l'experiència que li oferien i l'endemà mateix va aprofitar una estona que tenia lliure per a passar pel Passeig de Gràcia, sota els balcons del conegut modiste. Allí va poder veure en el balcó del mig un senzill rètol que deia «Modas» i, en els altres, uns tres o quatre a cada cantó, una P i una R, creuades. S'ho va estar mirant amb molta atenció, i la cosa devia fer el seu efecte perquè a l'endemà algú va sentir com deia a la impremta del diari:

— Ja n'ha tingut de sort aquesta noia! I ben mirat, tot ho deu a En Domènec de Bellmunt!

Velocitat excessiva

L'Estadi de Monjuïc és una veritable meravella. Així el lector ho haurà llegit en cent llocs diferents i suposem que, a hores d'ara, n'estarà completament convençut.

El que no s'ha fet tan públic és que, degut segurament a haver volgut batre el rècord de velocitat en la construcció, si es descuiden no hauria estat el més perfecte del món, però indubtablement un dels més pintorescos.

La cosa va anar així. Per a poder enllestir més aviat, sembla que van encarregar la feina a dos contractistes diferents. Així, mentre l'un construïa el camp de joc, l'altre podia anar fent les graderies. La idea era bona, però es van trobar que aquest darrer va col·locar el primer graó a l'altura del camp de joc, sense tenir en compte que, al voltant d'aquest, hi havia d'anar una pista de cendra per a curses a peu, lleugerament peralçada, però que degut a la seva amplada (prop de deu metres), l'extrem de fora quedava un bon xic més alt que el de dins, o sigui més alt que el nivell del camp de joc.

Sort que se'n van adonar a temps i la cosa ha pogut esmenar-se, perquè si no, els ciutadans que haurien ocupat la primera fila haurien presentat una forta semblança amb els assidus concurrents a la mateixa mena de localitats en els music-halls, designats amb un nom peculiaríssim. Més que més tenint en compte que en el programa atlètic del futur estadi, l'atletisme femení estarà molt ben representat.

Dos andalusos davant la farola de la Rambla

Bocabadats, tots els barcelonins han pogut contemplar la superba mole de granit coronat de vidre que encapçala la nostra Rambla pel cantó de Canaletes. Fa *pendant* amb el monument de Colom.

«Com àliga que altra àliga acompanya.» Dos andalusos ho comentaven, l'un callava i s'hi fixava, l'altre deia:

— Eza farola és — amigo de mi arma — dezpampanante.

Els nostres pintors

Un menjador molt clar: un quadro de Russinyol, tot amabilitat i superfície. Dos que dinen. L'un diu a l'altre, mentre tasta la tendra cuixa d'un pollastre:

— Què és bonic, això de Mallorca!

Altra escena. Una sala de visites amb la mitja claror d'una tarda de primavera. Una mare i filla esperen la senyora de la casa que surti. Guaiten una cosa virolada que resulta ésser un quadro d'En Mir. La mare diu a la filla:

— Noia, fins em fa mal de cap.

I la filla respon:

— Mamà, s'ha de mirar de lluny.

Sánchez-Juan i la feminitat

No us alarmeu. És noi.

Però... quan llegeix les conferències de Maria Carratalà el poeta-sintètic-rapsoda porta l'escrupolositat a la punta de l'espasa: llegeix sense deixar s'hiaba ni coma; diu fins i tot, *la meua feminitat, jo mateixa*, etc.

Fixeu-vos bé que, de tota manera, la que ho diu és la senyoreta Carratalà. Solament que Sánchez-Juan ho llegeix amb tanta fidelitat!

COM ES FA UNA "MISS ESPANYA" L'APERITIU

El que diu la de 1929 i el que pensa la de 1928

L'altre dia, a la redacció de *El Dia Gráfico* hi havia un gran moviment. Un «groom» pujava volant les escales i treia el nas al despatx del director:

— Miri, senyor Màrius, que a baix s'esperen els del jurat.

— El jurat de què? — vaig preguntar.

— Sí, home — va aclarir En Màrius Aguilar —, hem d'anar a escollir la «Miss Espanya».

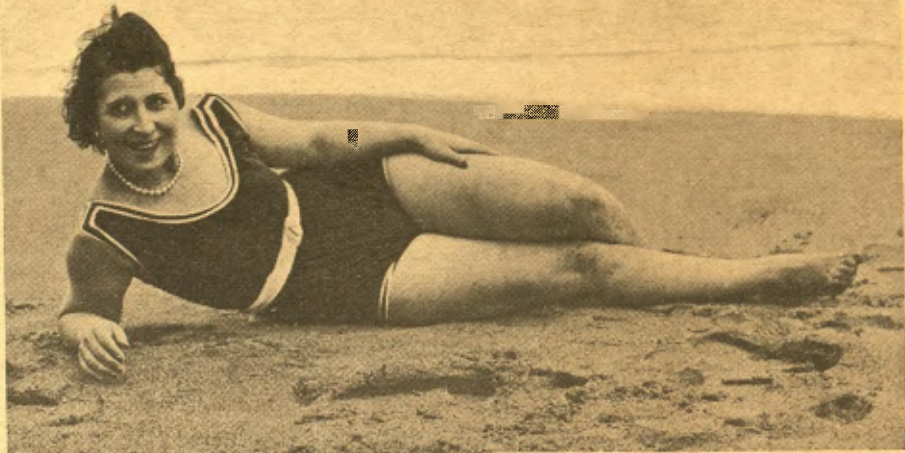
Va deixar la feina i xano-xano se'n va anar a triar una noia per a enviar-la a Gál-

veston. Mentrestant, el telefonista de la casa treia el cap per la cabina i llençava un gran crit d'alarma:

— Sembla que les noies s'han equivocat i han anat al carrer de Muntaner!

Al carrer de Muntaner hi ha la impremta de *El Dia Gráfico* i, és allà on tot el bo i millor de Barcelona s'ha fet retratar davant de la rotativa.

— Mare de Déu, aquestes noies, i que ens en donaran de mals de cap! — vaig pensar. Tot havia estat, però, una falsa alarma. Les aspirantes no havien anat al carrer de Muntaner, sinó que s'esperaven al lloc de la cita, molt ben disposades a que el jurat

ROSARIO VELÁZQUEZ en la «tenu» més genuïna de «Miss Espanya»

veston. Mentrestant, el telefonista de la casa treia el cap per la cabina i llençava un gran crit d'alarma:

— Sembla que les noies s'han equivocat i han anat al carrer de Muntaner!

Al carrer de Muntaner hi ha la impremta de *El Dia Gráfico* i, és allà on tot el bo i millor de Barcelona s'ha fet retratar davant de la rotativa.

— Mare de Déu, aquestes noies, i que ens en donaran de mals de cap! — vaig pensar. Tot havia estat, però, una falsa alarma. Les aspirantes no havien anat al carrer de Muntaner, sinó que s'esperaven al lloc de la cita, molt ben disposades a que el jurat

ROSARIO VELÁZQUEZ voltada de cànids colomins

se les mirés. Els del jurat eren sis: En Duniac, l'escultor; En Cardunets, president del Círcol Artístic, l'escenògraf Morales, En Màrius Aguilar, En Ribera Rovira i En Joaquim Freixas, de *Arte y Cinematografía*. Varen entrar al despatx del senyor Pich i es varen asseure en uns sillons que feien fredat.

Les noies, mentrestant, s'esperaven al despatx de l'administrador de la casa. Eren tres: la que va guanyar, una seva amiga i una altra xicota que, segons va confessar, feia de caixa en una casa comercial.

— Ai, que m'agradaria de guanyar! — em va dir —. Tinc tantes ganes d'anar a París...

— No s'amoini, dona; ja hi anirà. Tot és qüestió de bona voluntat...

— Senyoretetes, si són servides...

Les tres senyoretetes es passegen pel davant del jurat. Se'n donen una mica de vergonya. Els del jurat també. En Duniac se'n mira una i li diu, amb un to de gran *connaissanceur*:

— No rigui, senyoreta. La rialla, de vegades, desfa l'harmonia del rostre...

Evidentment, En Duniac en sap un niu. Acabada la gran evolució, les tres senyoretetes se'n tornen al seu despatx. Els del jurat es queden sols. Escriuen una mica en uns papereets i els tiren dintre del barret del senyor Cardunets. Escrutini: empat a tres vots. És qüestió de tornar-hi.

— Mirin — diu el senyor Freixas —, n'hem de triar una que tingui *mundologia*...

Segona passejada de les aspirantes. Encara se'n donen més vergonya que la primera vegada. Els del jurat, ara, no. Sembla que en tota la vida no hagin fet res més. S'estan amb una cama damunt de l'altra, fumant cigarrets, com si això de nomenar miss Espanyes fos tirar pa a les oques. Les noies desapareixen altra vegada cap al despatx de l'administrador. Els del jurat tornen a votar, i, com si es tractés d'un gran truc d'il·lusionisme, del barret del senyor Cardunets en surt la «Miss Espanya 1929». És la senyoreta Rosario Velázquez. Es veu que allò de la *mundologia* ha fet el seu efecte.

Mentrestant, les tres aspirantes s'esperaven al seu despatx, tot rosegant-se les ungles. Tot un bé de Déu de manicura a can Pistras. De sobte — ai! — la porta s'obre i apareixen els sis somriures de les sis cares del sis elements del jurat. En Màrius Aguilar s'avança, agafa la mà de la senyoreta Velázquez, i li diu:

— La felicitem: acaba d'ésser nomenada «Miss Espanya» de 1929...

Déu nos en guard d'un ja està fet! Rosario Velázquez fa un esgarip, es torna blanca, es torna roja i no sap què dir. Les seves dues companyes, tampoc. Els del jurat encara menys. Silenci emocionant, que, com tots els silencis d'aquest ordre, dura poca estona.

— No em sap pas greu de no haver guanyat — diu una de les noies —. Poc que hauria estat capaç d'anar a Gálveston...

— Oh, i amb aquesta mala mar...

La Rosario ja ha tornat en si i es lliura a tota mena de manifestacions d'entusiasme. Mentrestant, les altres dues s'han posat el barret, agafen el moneder i se'n van cap a la porta.

— Passin-ho bé, senyoretetes...

— Bona nit tinguin.

Rosario Velázquez és andalusa, gairebé de Sevilla. Diu que té 23 anys i nosaltres ens ho creiem. Després diu que és veïna de Madrid, i també ens ho creiem. Diu que ha vingut tota sola amb el seu auto a Barcelona, expressament per a pendre part en el concurs, i continuem creient-la.

Per la nostra banda, la coneixem de vista, fa molt temps. Cada vespre la veïem al Colón, a l'hora de l'aperitiu. Allà les amitats li deien la Mari-Pepa, aneu a saber per què. Anava sempre amb un gran abric de *petit gris*, i si no fos perquè l'havia vist saludar a alguns amics des de certa distància, m'hauria ben pensat que era francesa.

De l'entreviu de circumstàncies que li hem fet, n'hem tret en clar que:

Li agraden: el futbol, En Zamora, els toros, les pel·lícules, els autos, Juli Verne, els gats, els senyors bruns i de cabell ondulat; les novel·les, sobretot quan està trista; els clavells, les nits estrellades i el llomillo amb rovellons.

No li agraden: els toreros, els articles de cinema, els pantalons acampanats de baix, els senyors rossos, el *Caballero Audaz*, fer el ridícul, els capellans, les òperes de Wagner i les vigílies de dues festes.

Particularitats a remarcar: Li plau molt de portar el volant, però això no vol dir que no se senti castissament espanyola. Que a Hollywood farà pel·lícules, si li paguen bé. Que està molt enamorada del seu promès i que fins i tot és capaç de casar-se.

Em va semblar que per aquesta informació seria d'un gran interès anar a veure la senyoreta Agueda Adorna, o sigui la «Miss Espanya 1928», la que va anar a Gálveston l'any passat.

— Què li sembla de la nova «Miss Espanya»?

— No la conec. De totes maneres, fa dos anys que ella vivia en aquesta mateixa casa. Només l'he vista en fotografia, i la trobo molt bonica. I que li desitjo molta sort, vaja.

Començament diplomàtic, com es pot veure. Anem parlant, però, i la senyoreta Adorna ens fa noves confidències, que ja ens agraden més.

— A mi — diu — els diaris em van criticar molt. Que si anava a l'Excelsior, que si això i allò altre... Em sabia greu que a aquesta també li retreguessin...

— Per què?

— Perque en vistes al concurs de Gálveston, això li farà molt de mal. Els americans són una gent carregada de romansos...

— Perfectament. Vostè va fer el viatge l'any passat i ja coneix les tresqueres. Què li aconsellaria, doncs, a la senyoreta Velázquez?

— Que enraoni poc, que estigui molt seriosa... De totes maneres, dubto molt que cap espanyola pugui tenir èxit en aquest concurs.

— Vol dir?

— I tant! Les americanes són unes noies molt boniques i es cuiden molt; hi ha molta higiene per allà baix, vaja.

— Sí; ja en teníem alguna notícia...

* És evident que el que escriu aquestes ratlles no posseeix allò que en diem un estil brillant. Solament així es pot comprendre que en tota aquesta informació no hi hagi ni un intent de descripció de la bellesa de la senyoreta Rosario. Ja em perdonaran els lectors, però la ploma no em dona per més. I com que, de passada, dono la casualitat que en un diari de Madrid ha aparegut una d'aquestes filigranes literàries, amb la qual estic absolutament d'acord, és molt natural que la reproduïxi i la subscriuï. Diu així: «Per la vidrieras, del balcón penetran furtivamente los tibios rayos de un sol que rasga las nubes, aureolando la cara de esta nueva reina, de facciones perfectas, en las que armonizan a maravilla el negro subido de sus ojos gitanos y el carmin con que enciende su labios sensuales.»

JOSEP MARIA PLANES

El guarda urbà voluntari

L'escena a l'encreuament dels carrers de Casp i Girona. Els vianants, capficats en llurs negocis i tribulacions, amunt i avall i de través, ningú no atinava a complir amb les regles recentment posades en pràctica per a fer caminar els peatons. I així que, tirant al dret, deixaven la voravia per travessar el carrer, se sentien com una sotragada als nervis, que deturava llurs passos.

— Tit!

Instintivament, desfeien el pas, i anaven a passar per allà on els pertocava.

Si el vianant, al primer avís seguia distret, no hi continuava pas al segon.

— Tit! Tit!

Tothom imaginaria, perquè tothom ho ha vist i ha hagut de passar-hi, que el qui així regulava el trànsit dels peatons, era un guarda urbà, situat estratègicament al bell mig de la cruïlla dels dos carrers.

Doncs no. No hi havia ni un guarda urbà per remei. Hi havia simplement un vailet de carrer, un exerit Poulbot de no més de deu anys, assegut negligentment dalt de la font que hi ha en aquest encreuament, amb el xiulet a la boca, l'ull vigilant.

— Tit! Tit! Tit!

Tothom obeïa perfectament. Al cap d'un quart hi havia més de cinquanta badocs al seu voltant, tots enriolats davant de la facècia.

— Tit! Tit!

Era un dibuix per una pàgina de magazine. El senyor Ribé, el nostre estimat amic, hauria de nomenar guarda urbà honorari, amb tot el sou, a aquest exerit minyó desconegut, de quatre pams només, regulador voluntari del trànsit de peatons.

VIATGES MARSANS, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges marítims i aèris - Viatges a "Forfait"
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

Informes
i Pressupostos gratis

OFICINA INTERNACIONAL DE PATENTS I MARQUES

Josep Torre de Mer Sanromà
Advocat

Balmes, 66 • Aragó, 225 • Telèfon 70873

AGUSTÍ ALTABA

MOBLES PER OFICINES

29, TALLERS, 29 Telèfon 17445

JAUME I, 11

El problema de la Premsa en català

El diari català com a negoci

No creiem fer derrotisme pairal ni perjudicar la premsa catalana, dient que el tiratge dels diaris escrits en llengua vernàcula a la nostra ciutat no ateny les xifres que molts creuen i que sembla lògic que haurien de tenir. Breu: els tres diaris en català que fan en total quatre edicions no arriben, creiem, a llançar al carrer el vint per cent dels exemplars que tiren tots els diaris que es publiquen a Barcelona.

Hom diu que el fet d'ésser escrit justament en català és un fort handicap perquè un diari arribi a grossos tiratges.

Segurament que això és cert; però no tant com pensen molts dels que, en haver llançat aquest argument, creuen que ja està dit tot sobre la qüestió. L'argument era més vàlid fa vint anys i cada dia ho és menys. També podem dir que de vint anys ençà ha doblat el nombre de lectors de diaris catalans.

Nosaltresensem que aquest handicap és més petit del que molts diuen. I a més pensem que pot ésser superat, vençut.

Els diaris en català que fins ara hem vist a Barcelona han estat polítics, no polítics de Catalunya, sinó d'un dels partits polítics de Catalunya. El que ho ha estat menys és ara *La Publicitat*, que és, justament, el primer tiratge que mai hagi assolit un diari en català.

Aquesta característica és també un handicap, qui sap si més operant que l'altre, el que és fonamenta en el sol fet de la llengua.

Tots els diaris catalans — *Diari Català*, *La Renaixença*, *La Veu*, *El Poble Català*, *La Publicitat* dels darrers temps, *La Nau* — han nascut sota un signe polític. La política, una política de partit o d'ideologia ben concreta, era la causa que donava vida a aquests òrgans d'opinió. Podien en alguns casos, els menys, no fer política de militants; però en cap no ha pogut dir-se que tots els catalans poguessin sentir-se interpretats per un diari o que aquest hagi pogut ésser llegit a gust per tots els habitants de Catalunya. Això també és un altre seriós handicap.

Altres diaris han nascut i mort a Barcelona escrits en llengua castellana i també inspirats en una ideologia de partit. Cap d'ells ha arribat a ocupar el primer lloc, ni el segon, ni segurament el tercer, entre la premsa de Barcelona. Els que resten, o han deixat la política un xic al marge o porten una vida poc pròspera.

Doncs la premsa política — diríem millor de partit —, en català o en castellà, no arrela a la nostra ciutat.

En canvi, fet significatiu, els diaris que han arribat a una situació de major solidesa són els que pretenen passar per independents, per bé que sota aquesta independència ben avinguda amb l'ordre de coses establert, s'hi hagi amagat sempre un veritable sentit moderat i conservador.

Un altre fet significatiu que hem d'anotar ací: els diaris que hom creu més arre-

lats i que passen per «ser negoci», pertanyen a un home o a una família, no a una companyia o a un grup mercantil.

Podria deduir-se que la forma col·lectiva de la propietat d'un rotatiu és un altre handicap. Però la conclusió fóra arbitrària, car aquesta mena de propietat no s'ha assajat, quant als diaris, més que en aquells que han vingut al món per a fer política, per a defensar una mena de política, la del grup propietari, naturalment.

Anem a parar, doncs, al fet que mai no s'ha fundat un diari en català per a guanyar-hi diners. Mai una empresa d'aquesta naturalesa no s'ha vist com un negoci. El patriotisme local o l'amor a una ideologia han imposat la contribució que mantes vegades ha estat acceptada com un sacrifici. Ningú no ha pensat que els diners esmerçats així havien de produir-li guanys. I així ha estat conseqüentment: no s'ha guanyat allí on en realitat no volia guanyar-se.

Mentrestant, aquestes altres empreses de diaris independents, creades per als fins naturals del negoci, això és, guanyar diners, n'han guanyat, la majoria d'elles.

Serà la major resistència econòmica, l'absència d'alts i baixos inherents a la premsa política, la voluntat tensa sempre cap a un mateix fi... Serà el millor utilatge, la informació més copiosa, el llenguatge més per a tothom i els temes més populars, fins més plebeus. Tot el que vulgueu. Al capdavant anirem a parar a que uns guanyaven diners i altres no; a que uns s'arrelaven i engrandien i altres aguantaven i prou.

X. X.

Aquest número ha estat passat per la prèvia censura

L'indole d'El Correo Catalán

Hi ha diaris que tots es ruboritzen davant la necessitat d'haver de fer certes informacions.

El Correo Catalán, en parlar de l'assassinat del fabricant de capses de cartó diu: «Hay un he.cho que la indole de nuestro diario nos impide consignar, y que parece comprobar la identificación; se refiere a ciertas coincidencias de detalles íntimos entre el cadáver hallado en Madrid y Casado.»

Això que hi hagi diaris de determinada indole, i que aquesta indole els lligui de mans i peus ja és prou desgràcia. No sabem que té a veure que un diari sigui d'indole carlina, per no poder dir que un senyor ha estat operat d'hidrocele. Ja és ben bé allò que cada dia se'n veuen de noves!

DE SETMANA SANTA A LES CURSES DE BRAUS

Cada any, entre aquest parell de dates, la gent femenina torna a lluir, cada cop amb menys d'afició, dues peces de vestir que ens situen a darreries del XVIII i començos del XIX: la mantellina i el clàssic «mantón de Manila».

Com que els poetes han comentat amb tota la violència que convé l'encís d'aquests abillaments no és cosa que la nostra ploma ignora i pedestre vulgui fer-los la pols. Els pintors i els fotògrafs (podeu veure-ho a qual-sevol cantonada) també han eternitzat les poses de les nostres barcelonines vestides d'aquells induments andalusos, com a actrius d'un quadre flamenc o «españolade» de París o de Moscou.

Nosaltres, ni poetes, ni pintors, ni fotògrafs, simples curiosos, no podem deixar de constatar, però, la seva franca decadència, i no ens en sabem plànyer massa; no hi ha res que duri eternament en aquest món, i menys les modes. La mantellina i el «mantón de Mani-

la» havien desterrat, al seu temps, altra mena d'embolcalls de testa i de còrpora.

El que ens estranya és que hi hagi encara qui no s'hagi donat compte de la mort a què són condemnades aquestes dues peces. I la raó és senzilla, tot i amb tot. Aquestes peces han estat abolides racionalment per la moda del cabell curt i les faldilles així mateix curtes. I el cabell curt i les faldilles a genoll han estat imposades pels costums moderns, que han fet manar retirar les cotilles, els mirinyacs, i altres orgulls de la moda del segle XIX a París.

I qui pot fer retirar la de París, fa retirar la de Sevilla.

—Oh!—em respondran alguns — és que la moda de París només duu al seu darrer el nom, més o menys excels, d'alguna gran modista, i en canvi, darrera d'aquells abillaments típics hi havia l'ànima d'una raça.

Però vosaltres, partidaris del progrés, els sostindreu a peu i a cavall, que l'únic vestit d'una raça és el seu recte pensar i la delicadesa dels seus sentiments, i que una raça s'edifica damunt de coses més fermes que el caprici de la moda. Només els països bàrbars creuen que deixaran d'ésser ells si no segueixen aferrats als costums atàvics.

I de la mateixa manera que els cortesans de Lluís XIV creien equivocadament, que els bastava amb cobrir-se de domàs i passamaneria i cofor-se d'altres perruques, de manera que entre això i els perfums vessats a raig, dissimulaven la seva gran brutícia i manca d'higiene, així ells es pensen que un país es fa només amb les vestimentes damunt dels cossos i la buidor dintre les ànimes.

Nosaltres, com enemics de tota mena de «sardanimes», siguin com siguin, no podem menys d'alegrar-nos en veure com les nostres dones s'han adonat del contrasentit que representa anar amb els embolcalls d'un vel de mig cos en amunt i de mig cos en avall lluint les línies del cos. Cosa que els dona un aire desharmonia. Diuen que això és típic i escandint; diuen que és traïdoria voler evolucionar la moda del segle XVIII ençà. A nom de què? Si ho agafem a la punta de l'espasa l'únic vestit típic de debò de tota la raça humana, és la túnica de pels dels troglodites... Ah! i caminar en una posició gairebé de quatre grapes.

ROSSEND LLATES.

Mirant a Barcelona

Entorn de l'Exposició Internacional de Belles Arts

Informació

Ens ha semblat interessant pel nostre món artístic tractar de posar en clar el que passa amb l'Exposició que nosaltres anomenem Internacional de Belles Arts, perquè és una Exposició artística dintre l'Exposició general i que no té res a veure amb l'altra Exposició de dotze sales d'art que també ha d'ésser inclosa en l'Exposició gran. Aquest enrenou d'Exposicions porta marejada a molta gent i pot donar peu a moltes

JOSE FRANCÉS

qüestions que ja comencen ara a donar que dir.

Es tracta d'una exposició de pintura, escultura, dibuix i gravat, pensada i ràpidament organitzada per iniciativa, segons diuen, de les agrupacions artístiques de Barcelona que no varen creure suficient el primitiu projecte de les dotze sales destinades a l'obra personal d'un nombre igual d'artistes prèviament escollits.

El cert és que, constituït el Comitè Executiu segons disposa el Reglament (articles IV i V) i tancat ja definitivament el terme d'admissió d'obres que havia estat ampliat del 25 d'abril al 30 del mateix mes, tot està enllestit per a començar.

El Comitè Executiu, atenent les indicacions del Reglament, quedà constituït pels senyors Marqués de Foronda (President), Comte de las Infantas (Vice-President), Montaner (Secretari), i com a Vocals els senyors Francès (representant, a prop de la Direcció General de Belles Arts, de l'Exposició de Barcelona), Rodríguez Codolà, assessor artístic, i Martínez de la Riva (cap de la Secció de Foment de la Direcció General), amb l'afegidura dels senyors Canals, Colom, Vázquez, Mongrell i Navarro, designats per l'Exposició de Barcelona.

Un dels motius d'interès d'aquesta agrupació d'obres d'art està en que en ella serà atorgada, com a més alta recompensa, una Medalla d'Honor, la qual caldrà que sigui votada pel Jurat reunit en la seva totalitat. Per a la constitució d'aquest Jurat, les associacions i cercles artístics proposaran ternes de candidats, entre les quals triarà, en darrer terme, la Direcció General de Belles Arts. Pel que a Madrid respecta, podem avançar que, fins ara, les ternes acordades són aquestes:

Círculo de Bellas Artes: Senyors Chicharro, Capuz, Miguel Nieto.

Asociación de Pintores y Escultores: Senyors Francès, Camio, Perdigón.

Real Academia de Bellas Artes: Senyors Francès, Vaquer, Capuz.

Escuela de Pintura: Senyors Moreno Carbonero, Gárnolo, Trilles.

A l'associació de gravadors «Los 24» no se li ha reconegut el dret a designar candidatura, malgrat que el gravat és una de les arts admeses a l'Exposició. Els gravadors creient — i no van massa errats — que no sempre han d'ésser jutjats per artistes no especialitzats, han fet una reclamació; però no els ha estat admesa.

Però el motiu principal de l'interès que desperta aquest certamen està en les adquisicions de les obres exposades. Ni la Medalla d'Honor ni les altres recompenses suposen que les obres premiades hagin d'ésser adquirides. L'adquisició i el premi són

Una obra de Benedito que no pot figurar a la seva Sala, per haver estat venuda en les condicions que ja explicà MIRADOR

dues coses independents. I per a premis hi ha fixada la bonica xifra de mig milió de pessetes.

Es comprèn que totes aquestes dades, aquestes noves hagin promogut el consegüent aldarull en el món artístic, sempre de tant inquieta vivor.

Per si aquestes circumstàncies no fossin prou, el fet que, malgrat aquesta Exposició que podríem anomenar *general*, persisteix aquella altra *exclusiva* de les dotze sales, ha acabat de tirar llenya al foc. Uns i altres, els artistes han estat aquí un xic agitats. Mancats de la tradicional maniobra de la Nacional, val a dir que tots en tenien fretura. Per ara sembla que sortosament tot s'ha pogut encarrilar.

Diuen els uns

En Josep Francès, que amb el Comte de las Infantas, Director general de Belles Arts, ha estat l'ànima de l'organització, ha tingut l'amabilitat d'abastar-me alguns ressenyaments.

— En primer lloc — m'ha dit — cal remarcar un caràcter simpàtic que, com cap altra, ha presentat, fins ara, aquesta Exposició, o sigui, l'amplitud de criteri, malgrat que, segons el Reglament, no poden concórrer-hi més que els artistes prèviament invitats. Però, aquesta invitació s'ha fet amb tota amplitud, separant-nos del criteri de no invitar més que els artistes medallats. Aquest primer punt de partida dona avinentesa perquè hi figurin, junt als consagrats, artistes moderníssims (puc afegir-li que hi abunden). Exemples: Menéndez Valdà, Dalí, Moreno Carbonero, Cossio. Així, responen a aquests eclecticismes, l'Exposició donarà idea dels nous corrents emprats per l'art espanyol. En segon lloc, la independència entre els premis i les adquisicions lliberará aquesta Exposició d'una lamentable i baixa lluita que semblava de consuetud en altres. En tercer lloc — i com a exemple d'aquella flexible amplitud de criteri de què li parlava — s'ha permès que puguin ésser elegits per al Jurat artistes no medallats. Ultra totes aquestes coses, cal afegir que tampoc s'ha exigist als expositors que les obres siguin inèdites. Així pot cada un d'ells enviar allò que creu més característic i revelador de la seva personalitat. Avui mateix, que he examinat les obres — unes 250 — enviades a Madrid, he tingut la satisfacció de veure'n moltes que judico i he judicat abans d'ara molt bones.

En el Jurat — segueix dient En Francès — tindran representació els estrangers. Cada agrupació de almenys 15 artistes d'una mateixa nacionalitat, triarà un membre del Jurat. Aquests vocals estrangers no podran ésser superiors en nombre als espanyols. Però aquests sí. Si calgués restablir aquesta

Una de les obres que figuraran a la «Sala Benedito»

desigualtat numèrica, el President del Jurat, que ho és el Director General de Belles Arts, podria nomenar els vocals espanyols que fossin necessaris. Una novetat ha hagut d'establir-se per força; però crec que resulta interessantíssima. Malgrat les enormes proporcions del Palau d'Exposicions de la de Barcelona, resulta insuficient per a encabir totes les obres, tot i havent limitat a dues les que pot presentar cada expositor. S'ha acordat, per tant, que, durant un nombre determinat de mesos s'exposarà una sola obra de cada expositor; després, en un temps igual, l'altra; i els dos darrers mesos seran exposades solament les obres premiades i les adquirides.

En referir-nos, en la nostra conversa, a la dualitat de les Exposicions, En Francès és ben explícit:

— En efecte; s'ha produït cert aldarull (*revuelo*, ha dit, exactament) perquè s'ha mantingut un mal entès que no té raó d'ésser. Aquesta exposició no té res a veure amb la de les dotze sales. Són dues coses independents i separades. Adhuc aquella serà instal·lada en un altre lloc, el Palau d'Art Antic. També als artistes de les sis sales modernes, si volen aspirar a la Medalla d'Honor, els és obligatori exposar a la *general*. No té, doncs, justificació cap mena de recel ni aquelles sales suposen cap desconsideració ni menyspreu envers artistes medallats o de primera categoria. Els de les sales especials han de pesar per les mateixes normes que els altres. Però es tracta de coses diferents. Aquella és una Exposició, i aquesta una altra. Convé fer-ho constar així.

Com tampoc és inútil fer avinent que els artistes de l'Amèrica espanyola no han estat invitats perquè, segons acord previ, estan reservats per a l'Exposició anomenada Nacional de Belles Arts, que tindrà lloc a la Ibero-Americana de Sevilla el mes d'octubre. D'aquesta de Barcelona, per bé que es farà de seguida un catàleg provisional, hi hagi el propòsit de fer-ne un altre monumental, bilingüe i luxós.

I amb un elogi afectuós de la col·laboració del Director General de Belles Arts, l'amic senyor Francès va donar per closa la seva interessant informació.

Diuen els altres

En la sumptuosa confortació del seu taller, en mig de quadros despenjats i amuntegats, En Benedito està ultimant els preparatius per l'expedició de les seves obres. La seva sala vol que sigui una manifestació completa del seu art, en totes les seves èpoques i evolucions. L'art d'En Benedito — ja en parlarem una altra estona — rublert de sensibilitat i de tècnica, palesarà la seva fortitud.

— Demà passat — ens diu el dimecres — tot haurà sortit cap a Barcelona. Ja hi fóra si la pluja no hagués retardat uns dies el recull. Perquè he tingut de demanar obres a alguns particulars. Miri, com a exemple,

aquest retrat de la Pastora Imperio, és propietat del Marquès de Riscal.

En Benedito es mostra joïós i agraït del gran honor que judica, que és d'haver-li destinat una sala. Els altres artistes actuals que frueixen la mateixa consideració són: Zuloaga, Anglada, Picasso, Sert i Sotomayor. Hi ha també sis sales per a pintors ja desapareguts, que, si no recordo malament, són: Rosales, Fortuny, Madrazo, Villegas, Regoyos i Sorolla.

En audir al consabut *revuelo*, En Benedito diu:

MANUEL BENEDITO

— Jo no sé res. Però això no té res a veure amb la *general*. Ja veu: el Comte de las Infantas m'ha convidat reiteradament a concórrer també a aquesta. I, està clar, hi vaig.

I com jo al·ludeixo aleshores a la necessitat de fer-ho per aspirar a la Medalla de Honor, respon:

— Oh, no! Això per als joves. Per als que *vienen pegando*.

«El Día Gráfico» poliglota

El Día Gráfico, diari que tira per internacional, va implantar una secció destinada als francesos i anglesos que es trobessin a Barcelona, redactada en els idiomes dels dos països dels quals són naturals els lectors que es proposava homenatjar. És un anglès i un francès d'estar per casa, però tant se val. Dona noves concises, sense massa literatura, i el lector modern no vol pas altra cosa.

«Dans l'Hopital de Saint-Pierre finit de mourir un homme nommé Jacques Dupont, qui avait été millionnaire dans ses bons temps. Aujourd'hui il n'avait ni cinq.»

«A la mer Adriatique a naufragé un vaisseau chargé de marchandises. Les pertes sont importantes, mais tout était assuré.»

De passada els lectors d'ací s'hi practiquen.

Ara, amb motiu de l'Exposició, sembla que *El Día Gráfico* publicarà també uns columnes en italià. Algú els havia dit:

— I per què no en publiquen també uns tros en català? La gent d'ací en serà contenta. Els serà útil.

No té cap interès — diu que va constatar el senyor Pich i Pon.

DIVERSIONS POPULARS A MEXIC

— Et deixo, noi; tinc una altra revolució a les vuit en punt.

(Nebelspalter, Suïssa.)

CALZADOS MINERVA

Sociedad Anónima

Calzados Minerva S.A.

Via Laietana, 30

Banyeres Cardona. Vergara, 1

LES LLETRES

El violinista sense ànima

Conte inèdit de JOAN ORS

...El vaig esguardar llargament, atret, potser, per aquella curiositat instintiva que sol desvetllar la presència de l'home lliurat a la mateixa passió o a la mateixa fallera nostra. L'esguardava des de la meua butaca de les tardes, darrera els vidres entelats del club amb la solitud despectiva de l'entomòleg per l'insecte caigut a la copa on hom anava a beure o amb la indulgència un xic burleta de l'amant afavorit pel pretendent menyspreu i en ridícul.

Era un pobre músic ambulante que se'm posava davant dels ulls a l'instants precis que jo acabava de fullejar els diaris de la nit plens del meu èxit de la vetlla a Bechstein Hall. Des de *Globe*, *Pall Mall Gazette* i *Westminster Gazette* fins a *Evening News* i *Star*, tots, amb grans titulars, comentaven el meu triomf. Ningú com jo, coincidien a dir, havia sabut arrencar del violí uns accents tan purs. Amb sentit de les proporcions, jo establia entre la naturalesa d'aquell pobre home i la meua una diferència almenys tan considerable com la que hi ha en història natural entre l'insecte i l'home.

El pobre músic s'anà atansant i es deturà a frec dels cristalls del Club. La seva estupidesa evident m'indignava i m'interessava.

Entre el bau confortable del Club i la botra espessa del carrer la seva silueta destacava confusa. Tanmateix, hom endevinava el compàs monòton del seu arquet. El cabell llarg, la barba despenada i les filargues de la roba concordaven admirablement amb el seu aire miserable.

I així passà molta estona, ell tocant i jo guaitant-lo; fins que marxà fent tentines, arrossegant els peus, mig cot, amb el violí sota l'aixel·la.

Em seria difícil de precisar el temps que va transcórrer fins a la meua sortida del Club. M'hi retenia la reboria de l'atmosfera, el fum del tabac, aquell fum pastós del tabac anglès que us acompanya com una nebulosa i us protegeix contra la humitat com un impermeable, i l'escalfor del te, constantment renovat, que pujava olorós de la tassa...

La sortida fou més aviat parsimoniosa. El groom que va i ve del guarda-roba. L'operació lenta de posar-se la bufanda i d'embotir-se amb l'abric; el treball maquinal de deixar els guants adaptats a la pell; el bastó que hom oblidava a la mà del groom i la mà del groom que roman a mig aire amb una actitud indecisa entre la salutació respectuosa i la petició desvergonyida d'una propina.

El carrer va tonificar-me de seguida. Afluïen a la meua memòria trossos de Tàrtini i Debussy, rebels a la vocalització i que no obstant taral·lejaven amb tan extraordinari domini de les facultats que jo mateix n'admirava. Callia una precisió en emetre els sons d'aquelles partitures complexes de difícil reeixir i que em donava plena consciència de les meves facultats. I amb l'apòm recobrat, lliure del "caffard" que sua la gent atrafegada que circulava per Eaton Square, vaig acarar-me amb Londres.

Aquella tarda la boira era pesant i densa, però jo la suportava amb la indiferència de l'habituat i la tallava alegrement. La boira és la gràcia de Londres i situa l'anglès dins l'ambient vagorós que li escau. El meu passeig mancava d'objectiu i probablement hauria acabat com cada dia a la petita cambra de Duke's Street. Vet ací, però, que de sobte, quan ja començava a oblidar-lo, vaig albirar a vint passes davant meu la silueta del pobre músic ambulante que avançava a poc a poc entremig de la gent, arrossegant els peus amb el violí sota l'aixel·la...

Caminava d'esma amb l'aire inconfusible de l'home que beu més que no pas menja. Les "esses" de l'embriac en la boira de Londres són una cosa admirable. Els moviments tenen un imprevisit inexhaustible i una vaguetat d'ensomni. No n'hi ha cap d'absolutament igual. Jo el seguia apassionadament amb el llapis i les quèrtiles a la mà copiant les seves actituds inversemblants i fixant-les ràpidament en el paper. Així arribàrem al Mall per Trafalgar Square i enfiliàrem Charing Cross.

A cada cinquanta metres l'home es deturava. Tocava vint o deu minuts i empenia altre cop la seva marxa atzarsa. Charing Cross era un lloc a propòsit per a seguir-lo sense cridar massa l'atenció de la gent. No podríem dir que totes les classes i subclas-

ses de Londres s'hi barregen? *Gentility* i *pseudo-gentility*, negociants, mercaders, comissionistes, jueus, revenedors, invàlids i tota la *gentry* multiforme dintre del marc comú de la pobresa.

Petits grups de curiosos es formaven, desfeien i refeien entorn del pobre músic. L'home vist de prop encara perdia. Vulgaríssim. Adhuc se li esborraven les proporcions un xic fantàstiques que de lluny i amb la boira hom li pogués benèvolament atribuir. Duia un abric de tall d'una època difícil de recordar, clivellat per totes les pluges i estovat per totes les boires i uns pantalons que la pols i el fang havien tornat d'una color indefinible. La testa nua i absolutament estúpida.

De tant en tant algú li feia caritat. Un venedor ambulante el saludà amb un copet amical a l'espatlla. Vaig adregar-me al venedor.

—Es un "good fellow" —respongué—. Fa vint anys que passa cada tarda i sempre toca la mateixa cançó...

Aquestes paraules m'entremisen. La mateixa cançó! No és per ventura una cançó única la que un hom pot tocar amb l'ànima? No és una sola cançó la que han tocat els artistes més purs a través de temes diversos i la que han cantat els millors poetes amb ritmes i metres variats? Desconfiem de l'artista que pot tocar bé massa cançons!

Qui sap? Potser la cançó única d'aquell pobre home era la cançó mateixa de la seva vida miserable. Potser l'hi havien cantada d'infant i li havia deixat un regust de mel a l'ànima. Potser li cremava les entranyes com l'espurnada d'una passió feta música. Potser era una vella cançó ridícula a presa qui sap on, però rica d'evocacions misterioses i d'allusions vagues. I amb una simpatia que creixia a cada passa que feia vaig voler sentir-lo tocar de prop.

Per què vaig cedir a la curiositat excitada? Quina necessitat m'empenyia a constatar aquella suposició falagüera? No hauria valgut més acontentar-se'n? M'hi vaig atansar. L'home tocava, tocava... Moviments secs i trencats d'automàta.

Sons inarticulats i rones. El violí tartamudejava. El violinista no tenia ànima.

Aleshores vaig determinar matar-lo. Res no m'era tan fàcil. Escolliria un lloc solitari, li clavaria la meua petita daga milanesa i me n'aniria deslliurat. Qui pensaria mai que de nosaltres dels agressors era jo? I si es descobria, millor. Cridaria: "Sóc jo el que ha abatut el monstre! Sóc jo qui ha matat el Violinista sense ànima!"

Ja no m'interessava la ruta que fèiem. Era igual. Hec esment, però, d'haver enfiliat Cheapside i potser d'haver travessat Bishopsgate.

Descendírem cap el riu des d'un camí altra vegada. La remor del riu m'estimulava. El travessàrem deixant Sant Pau a la nostra esquerra. Devia ésser tard. Les tendes de la City tancades. Els carrers deserts. Cruïxen les grues i topaven les gavarres. Feia vent.

Caminàvem per Southwork street. Pobres botines xarolades! El vent batia ferm, però jo tenia davant meu a quinze passes el Violinista sense ànima.

La distància entre tots dos s'anava escurçant. Cinc, tres, dos segons i l'home seria meu. Ja semblàvem l'ombra l'un de l'altre. Aleshores volguí obrar amb tota la meua pulcritud de *gentleman*. Vaig reposar lleument el puny de vori del meu bastó sobre la seva espatlla. Es deturà tranquil, indiferent, idiota.

Li vaig descordar l'abric i l'home deixava fer interessant-se vagament en els detalls d'aquella manipulació prèvia. Després, encara, li vaig ordir la camisa fins a trobar-li el mugró del pit esquerre. I, finalment, dessota mateix li enfonsí poc a poc la meua daga. De sobte una incompreensible feblesa física em colpí i els ulls se m'entorbellaren.

Ja sabem la resta. Tots els diaris n'han parlat. A la matinada uns passants em trobaren desmaiada a l'extrem de Southwork, l'abric descordat, la daga lleument clavada dessota mateix del meu propi mugró esquerre...

Absurd, veritat? No obstant jo us jur que mai no m'he sentit tan feliç com aquell dia.

JOAN ORS

Què pensem dels Jocs Florals?

En la segona meitat del segle XIX els Jocs Florals de Barcelona reflectien la tònica de la nostra poesia. Després, en la mateixa proporció que la nostra poesia pujava de nivell, anava baixant el nivell dels Jocs Florals. No hi fa res que ací i allà hom pugui remarcar, entre les premiades, alguna composició digna de figurar en l'*Antologia de les cent millors poesies de l'any*. No hi fa res, perquè la majoria sortien, i hi tornaven a caure, del pou de la vulgaritat més ensopida. Entre els premis ordinaris podríem espigar per a l'*Antologia de les cent pitjors poesies del segle*. Els Jocs Florals compliren una missió. Es cert. Aquesta missió, però ja és ben acabada. S'han de suprimir? Sóc partidari de mantenir i estimular tots els factors de la il·lusió, i pel que es veu, encara hi ha poetes que sospiren per una englantina o una viola. Cal, però, posar-se a to. Els Jocs Florals de Barcelona haurien de celebrar-se amb vestits de l'època. Caldria exigir als poetes guanyadors, si no un abillament de trobador, almenys una corbata de tres voltes, levita acampanada, pantalons ajustats a les botines i una barba retallada com una llenca. I la Reina de la festa, sempre gentil, ho fóra més amb un mirinyac, un escotament i uns tirabuixons isabelins. Caldria suprimir la il·luminació elèctrica. No s'hi adiu gaire la poesia dels Jocs Florals de Barcelona. Per la mateixa raó de reconstrucció d'ambient cal conservar, com una santa despulla, l'ortografia amb què es publiquen els volums anuals, una ortografia evocadora dels llums de petroli i de les darreres buïl·lagues. El dia que s'adoptessin les normes de l'Institut podríem donar per morts els Jocs Florals de Barcelona. Massa versos esdevindrien coixos.

A fora de Barcelona, sóc partidari dels Jocs Florals com a número de la Festa Major. Cal remarcar que la majoria dels mestres en Gai saber a Barcelona no ho poden ésser a Terrassa o a Girona, amb tot i el seu decantament als temes camperols. Caldria establir, com a norma inflexible, que les despeses dels Jocs —adhuc els premis en metàl·lic (mai inferiors a 500 pessetes)— corresponguessin als pares de la Reina de la festa. El sacrifici és el puntal més ferm del record. I les poesies premiades potser així foren transmeses de pares a fills, com la poesia xinesa. —*Alexandre Plana*.

Jocs florals? Però què n'hi ha encara? V. Solé de Sojo.

Folk-lore, dissensions filològiques, jocs florals... Altres tantes qüestions immanents a una literatura no estructurada encara. Quin goig poder-ne prescindir! És hora? Jo crec que sí.

Amb el folk-lore sembla que enllestirem aviat. Era una tasca obligada, i sembla que ja s'està acabant a poc a poc. Quant als trabucaires de la «y», no cal encaparrar-se'hi: com menys en parlar, més aviat se'n quedaran als dits. És clar, que fóra de desitjar, sobretot per part d'ells, que no haguessin de comptar amb la mort per depuradora.

Jocs florals? Virtualment són morts anys ha, d'ençà que no són sinó una rutina i no duen cap guany a les nostres lletres. Més aviat són un perjudici; van compilant literatura per als futurs blocs de calendari. O transformem-los (si val la pena) o desfer-nos-en: qualsevol cosa menys l'actual inhibició, que els fomenta. —*Joan Minguet*.

"ARTABAN"

El nostre col·laborador André Cayatte acaba de publicar *Artaban*, llibre que més aviat que dues novel·les, és una novel·la composta de dos assaigs, una recerca del real en dues etapes. Llibre estrany, que barreja el fet viscut i la ficció, la revolució i la poesia, que marca una fórmula nova.

Cayatte havia ja debutat com poeta amb *Mesures pour rien*, i com assagista amb *Esthétique des Révolutions*, obres acollides amb favor per gent tan diversa com André Beucler, Joseph Delteil, Charles-Henry Hirsch, Max Jacob i Philippe Soupault, i Alexis Obuher, segons anunciava la crònica dels Tretze, a *L'Intransigeant*, té en preparació un estudi sobre el jove escriptor amic nostre.

Pròximament MIRADOR publicarà un treball de René Laporte sobre aquest llibre, amb el qual la "Renaissance du Livre" inaugura la col·lecció "Les Compagnons de la Grand' Route".

ELS LLIBRES

P. FABRA, Gramàtica Catalana. — P. MERIMÉE, Carmen, Mateo Falcone, El vas etrusc. — VICTOR HUGO, Nostra Dona de Paris.

Aquesta *Gramàtica catalana*, en espanyol, de Pompeu Fabra ve poc després de la seva *Grammaire catalane*, en francès. Un pla idèntic i una presentació similar en ambdues (però per a l'espanyola l'Apa ha dibuixat unes cobertes).

Sempre és hora d'unir la veu al cor de lloances adreçades a Pompeu Fabra amb motiu de l'homenatge que se li ha de dedicar aviat, mal sigui una veu que no faci sinó repetir tot el que s'ha dit. Però és que cal insistir sobre la importància de l'obra de Fabra, que ha convertit en viable un idioma que havia perdut regressivament possibilitats d'expressió. Descobrir, sota les deturpacions de tota mena —les pitjors, obra d'escriptors, cal dir-ho—, les lleis veritables de l'idioma, trobar l'entroncament de la llengua clàssica amb la moderna, era tasca de gramàtic i artista alhora, com s'ha dit. A penes ningú no nega aquest mèrit a Pompeu Fabra, no inventor d'un idioma artificial, com afirmen alguns irresponsables, sinó engegador d'una cosa que anava per mal camí.

Ara, quan la tasca de fixació de l'idioma literari pot dar-se per assolida en la seva part més difícil, és l'hora en què el gramàtic pot convidar un foraster a aprendre el català. Abans, quin espectacle!, no podia sinó convidar-lo a aprendre tres o quatre dialectes d'una anarquia grotesca.

A més a més d'aquesta qualitat d'haver sentat les bases d'un català civilitzat, amb cara i ulls, per dir-ho d'una manera popular, Fabra té unes dots d'expositor clar i precis. Si en totes les obres la claredat d'exposició és una qualitat indispensable, en els llibres didàctics ho és més que enlloc.

En un mateix paquet —la mateixa llibreria administra ambdues publicacions— ens han arribat dues traduccions ben diferents: l'una, la de *Carmen* (seguida de *Mateo Falcone* i *El vas etrusc*), amb la qual la «Biblioteca Literària» de l'Editorial Catalana ha inaugurat, reformada, una nova sèrie; l'altra, la de *Nostra Dona de Paris* amb què han debutat «Les Obres Mestres de la Novel·la». Aquest acostament fortuït d'aquests dos noms, Merimée i Hugo, ens n'ha recordat un altre dels mateixos noms. Pierre Trahard, autor d'una minuciosa biografia sobre la joventut de Merimée, erudit encarregat de l'edició de les obres completes d'aquest que publica la casa Champión, té un greu defecte: no estima el seu biografiat i, per tant, no estima tampoc els que l'estimen, fins a col·locar els admiradors de Merimée entre els esperits de tercer ordre. Un crític finíssim, Eugène Marsan, que edita al «Divan» unes altres obres completes de Merimée, més assequibles, respon en el pròleg de *Carmen*: «A la bonne heure! Hom renuncia de bona gana al primer rengle si cal, per ésser-hi admes, perdonar les sinistres rapsoðies de *Cromwell* i dels *Burgraves*... L'ambició no fa pas l'obra... El primer ordre és el de les obres mestres, qualsevulla que sigui llur caràcter, si són obres mestres.» (Penso que el lector sap que les dues obres citades són de Victor Hugo.)

Que en aquest volum de Merimée que acaben de traduir Melior Font i Rossend Llates hi ha almenys dues obres mestres, no costa gens de creure. Merimée trobava que la seva millor obra era *La Venus d'Illa* (la traducció de la qual al català està anunciada); segons l'opinió més estesa, és *Mateo Falcone*, tant que algú ha dit que només amb aquest conte al seu actiu, Merimée tin-

dria ben guanyada la seva plaça entre els més grans escriptors francesos. (Aquest qualificatiu de *gran* és confusoriari.) Si mal no recordo, Menéndez y Pelayo es decantava per *Carmen*.

L'art d'escriure és portat per Merimée a una perfecció altíssima. En *Mateo Falcone* no sobra ni manca res; més encara, és impossible de substituir-hi una paraula. És l'ideal de la literatura de precisió.

Merimée sembla eixut, però veureu que no es deixa cap detall, que tots juguen el seu paper. Compon admirablement: prepara els efectes de lluny, d'una manera imperceptible; sembla que conti d'una manera distreta i, tot al contrari, us porta astutament cap allà on vol.

No és un autor per als esperits lents. Ha estat acusat de massa breu, d'excessivament sec. Però millor pot ésser lloat per concís, per intens, per ràpid. Aquestes qualitats de Merimée tenen un efecte curiós, observat per Larbaud: un cop heu deixat el llibre, els seus herois comencen d'actuar; hi afegiu, de memòria, algun tret, alguna observació, i si torneu a agafar el llibre, veureu que aquell tret i aquella observació ja hi eren. Aquest diable d'home no es deixava res. I que tornareu a agafar el llibre és segur; Merimée és dels autors que es rellegeixen.

Si és veritat, com vol Thibaudet, que el que demana un lector estranger a un escriptor d'una altra literatura, és el coneixement del cor humà i el sentit del destí humà, llegiu Merimée i no us sentireu decebuts.

Us succeirà això amb Victor Hugo?

El seu geni oratori és oposat diametralment al geni psicològic. Potser és el menys psicològic de tots els grans escriptors, tant que sorprèn en un país on des de Montaigne a Proust, passant per La Bruyère, Laclos, Stendhal i dotzenes més, la literatura de moralistes i novel·listes porta la marca d'un anàlisi psicològic.

Diu Thibaudet —tenim interès a citar un crític francès ben situat— que si li demanessin el menys europeu dels grandissims escriptors francesos, és Hugo que designaria. Més encara, el mateix crític escriu fa tres anys que la literatura francesa era prou rica, estava prou bé de salut, per permetre's un Hugo, però que una literatura encogida i pobre n'hauria restat desballestada.

Va tenir una influència enorme, marcà bona part del segle XIX. Però ja ha passat. Qualsevol home de qualsevol país se sent més a prop de Stendhal o de Merimée, per citar prosistes, de Baudelaire o Vigny, per citar poetes.

Pel que fa a les traduccions catalanes que ens han dut a parlar de Merimée i d'Hugo, la de *Carmen* del primer per Melior Font i R. Llates ens ha semblat fidel i acurada, seguint de prop l'estil retallat de l'original. La de *Nostra Dona de Paris* d'Hugo, per R. Folch i Capdevila, ens ha fet l'efecte d'una mica «bàclée»; ara que l'estil de Victor Hugo suporta la disgraciosa situació sense patir massa.

JUST CABOT

LLIBRERIA FRANCESA

LIBRERIA GENERAL ESPANYOLA

La més important de Barcelona

Rambla del Centre, 8 i 10

NOVEL·LES INSTRUCTIVES I AGRADABLES

Obres de Na Dolors Monserdà de Macià

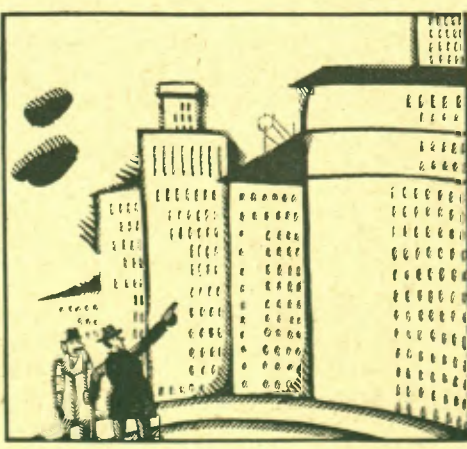
Maria Glòria Buscant una Anima La Montserrat

A. Neustadt: Mr. FIPS A SANT MORITZ

EDITORIAL POLIGLOTA :: Petritxol, 8

Teniu un tresor al pou de casa vostra. Per què no en feu cap cas? L'hi teniu en forma d'aigua fresca i cristal·lina, que, elevada per una BOMBA «VERTA» farà de casa vostra una llar més neta, atractiva i confortable.

InstaHeu una BOMBA «VERTA» en les vostres cases de lloguer, junt amb un aparell de pagament previ (patentat). Els vostres llogaters pagaran de gust i sense adonar-se'n la instal·lació i l'amortització de l'electrobomba.

Què costa provar i comparar una BOMBA «VERTA»? Res; us la deixarem sense cap compromís. No volem vendre sense que el presumpte comprador no estigui convençut de la seva excel·lència.

Qui pega primer... pega dos cops. Així fa la dita. «Peguem» primer, amb la BOMB «VERTA» i pegarem dos cops, que vol dir tant com que fareu millor i major negoci que els revenedors rerassagats.

La BOMBA «VERTA» és, en el seu gènere, allò que el cronòmetre és en rellotgeria.

I E L T E A T R E

JACQUES NATANSON Music-Hall La Copla Andaluza LA MÚSICA

La companyia francesa que actua aquests dies a Novetats, porta un repertori de bons autors. D'entre ells, els dos més interessants, sobretot per llur joventut, són Marcel Pagnol i Jacques Natanson. De Marcel Pagnol, que és avui a França l'autor de moda, fou representada temps enrera, en el mateix escenari de Novetats, una bonica comèdia: *Jazz*. Natanson, en canvi, és, encara, entre nosaltres un inèdit. Per aquesta raó ens detindrem, amb preferència, a dir-

JACQUES NATANSON

ne unes paraules. Serà curiós, també, parlar de Natanson i veure'n una obra després d'haver comentat el teatre de Jean-Jacques Bernard. Són oposats. Si, com escrivem la setmana passada, el teatre de Jean-Jacques Bernard és de síntesi i de suggestió, en el de Natanson s'analitza tot i no s'ha d'endevinar res. L'un és sobri; l'altre abundant. Jean-Jacques Bernard calla els sentiments; Natanson els explica. La força del teatre de Jean-Jacques Bernard està en el silenci, mentre la gràcia del de Natanson radica en les repèliques.

Jacques Natanson té ara vint-i-set anys, i ha estrenat sis comèdies, sense comptar una traduïda i una altra escrita en col·laboració amb Jacques Thérý. La primera, titulada *L'Age hereux* i estrenada a començament de 1922, va obrir-li pas tot seguit. Tant com l'obra, incisiva, plena d'observació, a trossos molt fresca i ingènua i a trossos profunda i excessivament madura, cridà l'atenció del públic i la crítica el fet, manifestat per Lugné-Poe en haver baixat el teló, que havia estat escrita als divuit anys. Era difícil explicar-se l'amargor i cinisme que traspuava a cada moment. Uns mesos després, la segona comèdia, *L'enfant truqué*, on les coses de l'amor eren tractades amb una major audàcia i impossibilitat, amb igual subtilitat i vivesa, i on Natanson deixava entreveure envers la dona un despreci desconcertant, com si, malgrat la seva joventut, hagués sofert ja molt del cor, descobrí la seva sensibilitat. «L'amor és un duel deslleial — observava Alfred Savoir —, en el qual la dona triomfa de l'home després d'humiliar-lo, i Natanson, que se n'ha adonat, es defensa a temps i embesteix amb la seva ironia per no veure's obligat més tard a plorar.» D'aquesta actitud defensiva de Jacques Natanson han nascut les seves comèdies.

La demostració de que Jacques Natanson era, en el fons, un sentimental, a desgrat d'aparèixer constantment cínic i gens institutiu i de complaure's en les tortures dels seus personatges, en lloc de exaltar-se amb ells, com Musset, s'anà accentuant amb les seves obres successives. *Les amants saugrenus*, *Le grêluchon délicat* i *L'infidèle éperdu*, fins arribar a aquesta comèdia *Je t'attendais*, tota recent, on, a propòsit d'haver anunciat per molts escriptors la fallida del cor, crida que el cor no pot morir mai i ens presenta una parella que acaba convertint el caprici en un amor d'herois de Dumas, fill.

Nosaltres ens decantem pel Natanson de *L'enfant truqué* i de *Le grêluchon délicat*. Potser és més sincer i menys artífici, ad-huc potser és més just i més humà i respon millor a la tradició del teatre francès d'amor del segle XVIII, del qual el crític Lucien Bernard considera Natanson com un dels seguidors, però aquella mulleria, aquella agudesia, aquell cinisme d'abans ens era, en Natanson, el que més ens atreia, el que se'ns enduia la simpatia. Ara ho trobem a faltar.

H.

L'article sobre Jean-Jacques Bernard aparegut en aquestes columnes el passat dijous, havia d'anar signat, com ho va aquest, amb aqueixa H, darrera la qual un estimat company nostre ha publicat, molt temps seguit, en un popular diari, un sens nombre de crítiques i informacions teatrals.—N. de la R.

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria, S. A.

Barbarà, 16 Telèfon 12781
BARCELONA

JOE JACKSON A L'OLYMPIA

Ha començat a l'Olympia la temporada de circ. Si no fos per Joe Jackson, excèntric insuperable, còmic meravellós, veritable virtuós de la rialla, diríem que el programa no acaba d'estar a l'alçada del que en aquests moments i en una ciutat com Barcelona hauria d'ésser un programa de circ. Hi ha els set Méndez, bons saltadors, especialment el Charlot, que animen i omplen la pista; hi ha els Oliveras, antics barristes que tenen muntat actualment un número de trapezis aeris senzill, de barra a ma, on relleix aqueix temperament que caracteritza els nostres gimnastes; hi ha, encara, com a plat fort, un il·lusionista ame-

JOE JACKSON vist per Pavil

ricà, Danté, que, pels qui no anem al circ a fer el viu, és força notable, amb tot i utilitzar una sèrie de caixes i taules i tauletes que ens deixen entreveure la trampa contra la nostra voluntat. Però no hi ha cap número de cavalls, ni de feres, ni de clowns. I un programa de circ sense un *écuyère* o un domador i sense clowns, no és complet. És cert que els Méndez, per a substituir els darrers, fan una entrada còmica. Mare de Déu! És de «bolo de disabte i diumenge» i val més no comptar-la.

Joe Jackson paga, ell sol, el tret. És de la línia dels Grock, dels Baguesens. El seu treball és d'una observació admirable, d'una precisió matemàtica. No li falla cap gestic. Tots els detalls són bons, un darrer l'altre. Joe Jackson no diu res, però la seva cara, de gran infant, els seus braços, els estrips del seu vestit, tot, tot parla. Treu partit de les seves distraccions, de la seva curiositat de vagabund, de la seva inèpcia. Quan, havent-se apoderat d'una bicicleta abandonada, consegueix, després de mil peripècies divertidíssimes, pujar-hi i passejar-se dos segons, l'actitud d'home satisfet que adopta i el detall de simular que es treu i mira el rellotge, per demostrar que sap conduir l'aparell amb una mà, són un poema. L'art de Joe Jackson és el mateix art de Charlot, ple de matisos i humà, assadollat de veritat i de sentiment.

Joe Jackson estigué a l'antic Soriano el més d'agost de 1906. Des d'aleshores no havia tornat a Barcelona. L'empresari de l'Olympia, senyor Perezoff, mereix felicitats per haver-lo fet venir. Mai no li agrairém prou.

ELS NEGRES DE L'EDÉN

Els «Coffie's Colored Clacks» són els negres de l'Edén Concert. Quatre, entre els quals una dona, toquen el saxofó. Un que riu sempre i sembla aquell ninot del Turó Park que fa de cap-de-turc, es cuida dels drums. Un altre, que té una excel·lent veu de baríton, toca el banjo. I resten el pianista, molt bellugadís; el trombó de vara, formidable; i el trompetista.

Llevat del que acompanyava les «Chocolat Kiddies», aquest jazz és el millor que ha passat per Barcelona. Sap donar a les composicions el ritme i la melancolia, l'allegria i la dolçor de la música americana. En els blues, especialment, dona gust de sentir. Mai el «Virginia» no ens havia causat tanta impressió. La dona en canta un, movent els braços, el «Stay out of the south», que és una delícia pel que té d'infantívol, de primitiu.

Els «Coffie's Colored Clacks», en una exhibició que fan tots els vespres, interpreten, fora del programa de ballables, una bellíssima cançó hawaiana, amb acompanyament de guitarres típiques. I per a final canten «Ramona». En aquest vals si no els veiéssiu creureu escoltar els Revelers. No el cantarien aquest millor. JOAN TOMAS

A Barcelona, els que se les donen d'es-nobs i de gent de món galant sempre s'han pensat fer una gran cosa anant a Villa Rosa amb una senyora a sentir *cante jondo* i a veure ballar peteneres, malaguenes i fandanguillos a les tantes de la matinada. Els que encara volien ser més esnobs, de tant en tant s'arribaven a cal Juanito El Dorado, a l'antiga Viña P, i a algun altre catau d'aquest ordre. Tots aquests minyons no han passat de fer-se il·lusions. El vertader amant del flamenc no va pas a Villa Rosa, ni al carrer de Lancaster, on es dona *cante jondo* d'exportació, de cara als estrangers que vénen a fer el bado. El flamenguista de debò anava cada dimecres al Teatre Circ Barcelonès, la catedral del *cante jondo*, a sentir-se transportat a la mateixa glòria, entremig d'un públic bigarrat.

Allò sí que és atmosfera càlida. L'aire sembla que es pugui mastegar. La gent hi menja taronges, cacauets i *boquerones*. El públic hi acostuma anar amb el vestit del treball, i de vegades s'hi posa en mànegues de camisa per estar més còmode. No van a lluir. Van a sentir *cante jondo*. Cada matrimoni ocupa naturalment dues butaques, però en aquestes butaques hi ha de vegades tres i quatre persones, perquè cada matrimoni hi porta les criatures, que no tenen mai més enllà de tres anys, i ara dormen, ara ploren i no estan mai quiets.

Bref: Aquella multitud que cada dimecres al vespre durant una pila de temps s'ha vingut congregant religiosament al vell teatre del carrer de Montserrat, demostrava que això del *cante jondo* era un afer de possibilitats comercials.

I al teatre Victòria s'ha estrenat — i ja se n'han fet més de cinquanta representacions — *La Copla Andaluza*, dels senyors Quintero i Guillén.

L'argument tant se val. Un *colmado* andalús, un *cortijo* de Córdoba, una mina, una noia deshonrada, el germà que vol rentar l'honor, una presó, una caravana de gitans, la mare que es desespera, una ermita en dia de romeria. Com que tot el que s'han de dir els personatges més importants de l'obra, s'ho diuen en *cante jondo*, imagineu de cap a cap de l'argument si n'hi ha per fruit-hi. És com si diguéssim el *cante jondo intensiu*. Ara se les arrenca el *Chato de Valencia*, ara el *Niño de Talavera*, ara l'*Angelito*, ara el *Guerrita*, ara el *Niño de Sevilla*, ara el *Pituiti*, ara el *Niño de las Bulerías*, ara el Muñoz Pena (fill), i entremig la Lola Cabello, la Pato, la Custòdia Romero, que tot plegat, dintre del gènere, és com si parlant d'òpera esmentéssim Xalapín, Titta Ruffo, La Patti, l'Hi-pòlit Lázaro i altres celebritats del pinyol. El públic, naturalment, omple cada nit el teatre Victòria. I l'omple, a part que canten els asos del flamenc i ballen les xicotes que en saben més, perquè l'obra està feta amb una gran dignitat. No és cap espanyolada carrinclona. És una *andalusada* en el sentit més excel·lent del mot.

L'*Angelito*, però, és el que s'emporta totes les simpaties. Quan bada la boca, no se sent ni el vol d'una mosca.

*Traigo a tu disposición
en la boca un fandanguito,
en er pecho un corasón
y en esta mano un cuchito
cargaito de rasón.*

Quan acaba el pinyol, sembla que la sala del Victòria s'ensorri. Si no aplaudiu per mandra o pel que sigui, teniu cinquanta cares que us miren irades, a punt de treure's el ganivet ells.

*Pelea vienes pidiendo,
pelea vas a encontrá...
Te ofendo porque te ofendo
y ahora te voy a matá
pa que vayas aprendiendo.*

I quan al final de l'obra, tot acaba, naturalment bé i ell li canta:

*Que me gustas, Mariquiya,
con er pelo arborotao,
la ropa por la rolyá
y ese fuego arrebatado
der coló de tus mejillas.*

n'hi ha que fins ploren i tot, de l'emoció més pura.

La Copla Andaluza és de les coses més nobles que en espanyol s'han presentat darrerament en els nostres escenaris. És simplement una obra d'art, potser sense que els seus autors s'haguessin proposat fer-la. I estem tan poc acostumats a veure obres d'art en els nostres escenaris...! J. V.

Arthur Honegger

Aquest compositor va formar part del «Sis» de París. Els «sis» va ésser un grup que es va constituir, imitant els «cinc» de Petersburg. El «sis» de París es va desfer com un «bolado», i n'han surtat dos de jueus — els altres no sabem si ho eren —, En Milhaud i l'Honegger, més aquest que l'altre, perquè val molt més. La fama i les obres d'aquests dos l'han escampada els seus parents de tribu per tota la terra: el regne dels jueus és universal; diguem-ne regne o diguem-ne mercat.

Com a bons jueus saben dirigir-se cap a ço que ha de fer efecte més aviat, i ha de donar-los un resultat més pràctic. En Milhaud va explotar tots els extrems, des de les truculències del jazz, fins a teories acadèmiques de «politonalisme». Però la seva música no enganya. L'Honegger també sap triar-se els títols i sap trobar els trucs d'efecte sobre el bon públic: diu que ja de petit li agradaven les locomotores, que eren les seves joguines — no hi ha nano que no li hagi passat el mateix —, i escriu *Pacific* 231; posa música a *Skating - Ring* i *Rugby*, perquè són assumptes ben moderns i antiartístics; i per quedar bé amb els de la seva raça, compon els oratoris, de tema ben antic i en l'estil de gran tradició, *El Rei David* i *Judit*.

Però Honegger té veritable temperament de músic i arriba a imposar una certa emoció profunda en el final de *Pacific*, que seria només una obra descriptiva, sense cap valor musical, en la ploma d'un autor dolent, com Casella, per exemple, que també ha volgut fer obres d'aquesta mena.

En el concert que el mateix Honegger va dirigir l'últim dia de «Música da Camera» d'aquest curs, hi havia obres seves de les dues menes; més, una altra que no tenia caràcter ni interès: era fluixa, monòtona, amb un pedal molt còmode que durava tot el temps i que servia per ajudar a donar-li el color de *Pastorale d'été*. Del gènere modern i de caràcter: *Preludi per a la Tempestat* i *Pacific*; del gènere tradicional i dramàtic: el Psalm simfònic *El Rei David*.

Aquest oratori està escrit a grans masses i a grans taques de color. Moltes vegades tot l'efecte és confiat al sol dinamisme, és a dir, que repeteix continuament un mateix acord, amb el mateix ritme, augmentant solament la força fins arribar a un fortíssim violent. Molts números són escrits repetint un model; de vegades canviant-lo de grau o de to. Aquest procediment el devia usar l'autor per avançar amb rapidesa el treball de la composició de l'oratori, que havia d'ésser acabat en un termini fixe i curt. I això li dona el caràcter d'obra feta a grans pinzellades, com una grandiosa decoració. Però en tota ella es troba l'empremta de la musicalitat de l'autor: en uns moments s'hi sent un aire d'antiga poesia camperola; altres cops, una terrible ventada dramàtica passa entre les paraules que diuen els crims repugnants dels herois, de grandesa salvatge, de la Bíblia; i quasi sempre, un sentit polifònic de bona mena lliga les notes d'aquesta música i li dona una qualitat de bona tradició.

I és que Honegger, encara que els francesos se l'apropiïn i hagi nascut a França, és d'origen germànic, com el seu nom clarament expressa.

JAUME PAHISSA

Teatre Català Novedades

Gran Companyia Catalana
Direcció: C. CAPDEVILA

Avui, a les 3 1/2, reestrena del famós espectacle d'En Folch i Torres, anys ha no representat,

LA XINEL·LA PRECIOSA o GALORIC i GUIOMAR

A tres quarts de sis, l'èxit dels èxits:

EL FOC QUE ES REVIFA MALAMENT

de l'il·lustre literat francès Jean-Jacques Bernard, traducció d'En Pous i Pagès.

CURA DE MORO

de gran broma. — Nit, companyia francesa Liegiu anunci especial.

Diumenge, tarde, La Cinela. Nit, despedida de la Companyia francesa

Aviat: Jo no sabia que el món era així, d'Amadeu Vives. Protagonistes: Enric Borràs i Josepina Tàpies.

TEATRE CATALÀ ROMEA

COMPANYIA VILA-DAVÍ

Primera actriu: M. VILA

Primers actors: DAVÍ i NOLLA

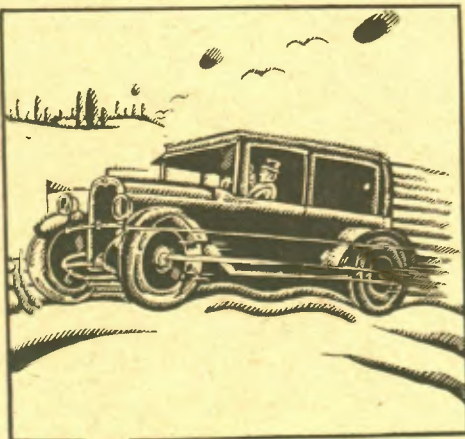
Nit, a un quart d'onze, i totes les nits, el sensacional èxit

El Procés de Mary Dugan

Avui dijous, FESTIVITAT DE L'ASCENCIÓ. Tarda, a les 3:20: Una vegada era un rei... i El Jordi Meravellós. A les 5:30 i 10:15 nit: El Procés de Mary Dugan. Divendres, nit, Benefici MÀRIA VILA: Zazà. Es despataxa a comptaduria.

ES O NO ES
CULPABLE

Per què us estimeu més viatjar en un còmode i ràpid automòvil que no pas en tartana? La raó és òbvia, tant com ho és preferir la BOMBA «VERTA» a la majoria de bombes similars.

La BOMBA «VERTA» val tant o més que un criat intel·ligent, treballador i honrat. Combinada amb certs aparells complementaris, s'engegarà i s'aturarà tota sola, sense cap intervenció personal, segons que el dipòsit sigui buit o ple; també s'engegarà i s'aturarà a una hora convinguda cada dia; farà el mateix en obrir-se i tancar-se una aixeta. És a dir, treballarà com si tingués entenment i vetllarà escrupolosament pels vostres interessos. No gastarà inútilment ni un sol watt de força.

El públic té l'instint del progrés i afafeix amb entusiasme tota novetat que comporti una millora positiva. Per això les BOMBES «VERTA» es popularitzaran de pressa. Si sou revenedor de bombes, us convé no oblidar-ho.

Imagineu un home fent voltar una bomba de braç, suant i cansant-se, com un condemnat a una dura sentència; un altre furios amb una bomba de motor que no va mai bé i no sap què fer-ne; i finalment un tercer, possessor d'una BOMBA «VERTA», encantat del seu treball, intens, silencios i econòmic... Què diríeu de cada un? Del primer, un esclau. Del segon, un desgraciat. Del tercer, un home feliç i intel·ligent.

El bany higiènic i confortant al matí... regar l'hort i el jardí — que amb llurs fruites i flors contribueixen al vostre encant —, la netedat del vostre flamant auto, de línies impercables... la netedat de la casa i dependències annexes; tot això aconseguireu d'una manera còmoda, fàcil i econòmica amb una BOMBA «VERTA».

CINEMA I DISCOS

La Vall dels Gegants

En el número passat parlàvem del paisatge en el cinema i com per a il·lustrar algunes de les coses que allí dèiem ara ha vingut l'estrena de *La vall dels gegants*.

La vall dels gegants és una transposició cinematogràfica de la novel·la del mateix nom de Peter B. Kyne, novel·lista americà especialitzat, amb els seus compatriotes James O. Curwood i Zane Grey, en la novel·la d'aventura, i si citem ara aquests tres noms plegats és perquè aquests autors semblava que escriuen sempre amb mires al cinema; tant les seves novel·les comporten aquell moviment, aquell escenari natural que el cinema excel·leix a presentar, i així són ja innombrables les obres que han estat portades a la pantalla, d'aquests autors.

La vall dels gegants, atenent-se a la seva fisionomia general, és un film d'una classe que està ara en franca decadència. És el gènere primer, original, on els americans trobaren els seus més legítims triomfs, el film a l'aire lliure, l'aventura al camp, paisatge americà que tantes voltes la silueta de W. S. Hart havia retallat.

Però aquest film que ha vingut aquests dies a trencar la monotonia dels programes dels nostres cinemes és una obra esguerrada. En començar promet molt per a perdre's després en les divagacions de l'anèdota més corrent. Charles Brabin ha rodut uns quants cents metres superbs, dignes, aparellats amb uns altres tants, de fer una obra mestra.

El començament del film té tot el valor d'un documental. El bosc d'arbres altíssims i corpulents ens hi és evocat magníficament amb una fotografia superba. És una natura aquella tallada a una escala superior a la humana, i la màquina, talment un ull gegantesc per copsar-la, redueix l'home a unes proporcions minúscules.

Fritz Lang excel·leix a fabricar objectes fotogràfics. Fotogènics per a reprendre l'excel·lent definició d'A. Salazar, és allò que plau a l'objectiu, és allò que a la fotografia pren una valor plàstica que no li era pròpia en la realitat. Convenim que la selva és una cosa plenament fotogràfica als ulls d'un home com Charles Brabin i que algunes imatges que ens proposa en aquest film són cinema pur. Les formes cilíndriques dels troncs que tallen a intervals regulen l'espai, evocuen no sabem quina *machine* superior a tot el que Fritz Lang pugui proposar-nos. Per altra part l'art d'aquest home, pel qui sentim una vertadera admiració, el creiem nascut de l'observació, i el cinema pot sense perdre res de la seva puresa aproximar-se de bell nou a les coses naturals, que té avui massa oblidades, confiscat com està al *studio*. Interpretades per un artista, qui ha d'esser un creador, les coses naturals són una font de bellesa fotogràfica inexhaurible.

Després d'una sèrie de divagacions entorn d'aquell lloc comú que consisteix en la presència d'una noia bellíssima i aristocràtica en mig de la selva, a les acaballes del film la cosa torna a animar-se amb uns moviments de multituds que són també un treball remarcable. Les escenes són nocturnes i la fotografia adquireix una tonalitat dura i brillant que és ben original. Aquests fragments tenen en si una valor de plasticitat i dinamisme independents de la trama del film per a indicar com aquest no necessita de la història per a crear bellesa, de com la imatge és quelcom que en si mateix pot trobar la seva justificació.

Deplorarem encara l'abundància de rètols i de xistos poca-soltes? Hi som ja massa acostumats a aquest mal perquè tinguem ganes de fer-ho. Amb tot direm que un discurs sempre serà en un film una poca-solta i que al cinema les discussions han d'esser a base de trompades; les discussions verbals n'han d'esser completament excloses.

Error de maquillatge i un xicot amb uns ulls massa negres.

Interpretació corrent, més aviat bona, gens amañada.

Per què aquest film ocupa en el programa un lloc gens diferent? Per què el mateix passà amb *Pirata del Rin*, amb *La batalla del sexe*, amb *La núvia a cada port*? És que els empresaris creuen que el públic és incapaç d'interessar-se per una pel·lícula realment bona i sols es diverteix amb el vòdevil estúpid i el drama sentimentalero?

J. PALAU

◆ La segona sessió de Cinema MIRADOR es celebrarà el dia 22 de maig al Cinema Rialto, a les deu de la nit.

NOTES SOBRE "SOLITUD"

L'estrena de *Solitud* és imminent. Ens plau avui donar als nostres lectors algunes dades sobre l'autor d'aquest film.

Pau Fejos és originari de Budapest; té ara 37 anys. La seva vocació primària era la de decorador, però estudià, per raons de

Una escena de «Solitud»

conveniència, medicina. El seu talent de decorador l'emprà en la seva tasca de director d'un teatre parisienc d'avantguarda, on es preocupà de muntar una obra que comportava 64 actes, el que indiquem com una reminiscència de la seva vocació autèntica que l'havia de conduir al cinema.

Per compte d'empreses europees transposà a la pantalla *La dama de piqué*, de Puixkin, i *El crim de Lord Saville*, d'Oscar Wilde, que passaren completament desapercibudes.

En 1923 arriba a Nova York. En un laboratori de bacteriologia guanya el salari, esperant dia per dia una oportunitat per realitzar els seus plans.

Aquesta oportunitat es presenta en la persona d'Edward Spitz, jove de 24 anys, ric i alhora intel·ligent, que coneixent l'escenari de *El últim moment*, s'ofereix a cobrir les despeses de la seva realització.

12.000 dòlars bastaren a la confecció del film, que tingué un èxit enorme. Les contractes vingueren nombroses. Pau Fejos acceptà la que li oferia la Universal i filmà *Solitud*.

Solitud promet ésser una de les millors pel·lícules d'aquest any. Tots els que l'han vista coincideixen a notar-hi certes analogies amb *I el món marxa*. Aquella mateixa simplificació de l'assumpte a les dades essencials, que fa pensar amb el que deia J. Epstein quan escrivia: «A mi em plauen els films on succeeixen molt poques coses.» L'acció de *Solitud* no pot ésser més simple...

Un xicot i una noia vivint cada u en la més gran solitud, es coneixen en un automòbil, camí d'un parc d'atraccions. Intimen d'atracció en atracció. Progressivament augmenta la simpatia. No saben un de l'altre res sinó els noms respectius. En un moment de confusió, la multitud que s'esplaia els separa. En pocs moments la distància entre ells augmenta; es criden. Es endebades; com més lluiten per obrir-se pas entre la gent, més es separen. Plou. Sense haver-se dit el mot definitiu, el destí ha jugat irònicament amb ells. Mullat de llàgrimes i de pluja, els torna a la seva habitació, foll de desesper. Amb aquella dolçosa voluptuositat que trobem en la destreta a revivir les hores felices, ell posa al gramòfon una placa, aquella mateixa dansa que els dos havien ballat aquella tarda. El disc roda... i les llàgrimes afluixen abundants. Algú pica a la porta. Un veí que vol dormir! Piquen amb insistència. Enutjat, ell obre la porta d'una revolada... Ella és davant d'ell! Vivia en el mateix replà de l'escala. S'ignoraven mútuament, malgrat els anys viscuts un al costat de l'altre. És la història de *L'Ocell blau*. La felicitat a l'abast de la mà.

Solitud, considerat com un dels millors films, s'ha projectat durant molt de temps a París a la sala de les Ursulines, que a començament de temporada havia donat a conèixer *Una núvia a cada port*.

Les sessions de MIRADOR

L'èxit de la nostra sessió és el seu millor comentari, a la vegada que una indicació categòrica de prosseguir en el camí emprat.

Cinc minuts de cinema pur, el primer film d'avanguardia projectat a Barcelona, dintre de l'extranyesa que va produir, va ésser comentat molt favorablement. Publiquem avui un article d'Henri Chomette sobre aquest film, que contribuirà molt a aclarir el seu vertader significat i que serà al mateix temps el millor comentari que es pot fer d'aquesta obra.

Els nostres lectors ja saben a què respongué la idea de presentar en una mateixa sessió dues versions de *La Dama de les Camèlies*. No volem, doncs, insistir. Només volem fer notar que el públic va acollir molt bé la nostra idea. *La Dama de les Camèlies* de l'any 1907 va ésser una revelació. El drama havia esdevingut en el curs de vint anys una cosa puerilment còmica, i hom pogué tot seguit mesurar com el cinema ha pres consciència de la seva natura pròpia i en aquesta consciència ha trobat la seva vitalitat extraordinària. A part d'aquesta consideració, la vella cinta tenia un innegable valor retrospectiu de document d'una època ja definitivament passada.

L'obra mestra de F. Niblo, *Margherita Gautier*, s'oferia com una il·lustració de l'estètica cinematogràfica actual. La qualitat de la fotografia, l'ús sistemàtic de tots els mitjans actuals de l'expressió cinematogràfica: primers plans, fons encadenats, sobre impressions, la proposen com una de les més excel·lents cintes realitzades.

I acabat aquest comentari de la primera sessió MIRADOR que deviem als nostres lectors, parlarem una mica de la pròxima sessió que tindrà lloc dimecres dia 22 de maig.

Gràcies a Miquel Duran, director del Cine Latin de París, reconegut en la capital francesa entre els més competents en coses de cinema i del qual tindrem ocasió de parlar en el pròxim número en explicar el que són les seves especialitzades a París, podem assegurar als nostres lectors la projecció en les nostres sessions dels millors films d'avanguardia.

Vàrem voler passar en la primera sessió un film que no fos molt complicat. Ara, en aquesta segona sessió, volem ja donar a conèixer un film de més envergadura, una de les obres que obté més èxit, no solament a París, sinó en les sessions especialitzades d'arreu del món: parlem de *L'Estrella de Mar*, film realitzat per Man Ray.

Un primer terme de «L'Estrella de Mar»

En el pròxim número publicarem un article de Man Ray que ofereix un gran interès. Aquestes notes que fem sobre les nostres sessions no tindrien cap interès si no servissin al mateix temps per comentar l'obra del cinema en general i des dels diferents punts de vista dels quals es pot mirar. Per això publiquem aquests articles d'Henri Chomette i de Man Ray, considerant, a més, que ningú com els propis autors poden explicar la idea que els ha guiat a executar els seus films.

L'Estrella de Mar és sens dubte una de les obres més interessants de les que s'hauran presentat a Barcelona, i els assistents a les sessions MIRADOR, favorables o contraris al cinema d'avanguardia, estem segurs que els interessarà conèixer-ho.

Els films d'avanguardia es pot dir que són el que en literatura és la poesia. Però, com diu Henri Chomette en el seu article, el film d'avanguardia no constitueix l'únic gènere del cinema, ni el més important. Per això en organitzar les nostres sessions tenim en compte també totes les classes de films que poden oferir interès.

A més a més d'un film d'avant-guerra per anar recordant aquella època heroica del cinema, passarem un film documental, conegut com estem del gran valor que representen. Encara que només fos per això, l'existència del cinema estaria justificada.

I com a final de programa passarem un film de repertori. Un film que marca una data en la història del cinema i que és convenient passar en represa. Volem en les nostres sessions tornar a passar els films més interessants que s'hagin produït. Per una organització comercial, un film, perdut a la novetat, ja no serveix. Per això és necessari que algú repengui aquests films. Passat el temps, s'opera una selecció i resten films que són i seran sempre una veritable obra d'art. Són aquests els que pensam rependre.

A propòsit de Cinc minuts de Cinema pur

El cinema ha llurat la imatge de la seva immobilitat original.

Aleshores es va manifestar per un primer estat al qual podríem donar el nom de «narratiu» i del qual van naixer les diverses famílies de films que el comerç explota i que el públic està habituat a acollir: documentaris, drames, comèdies, còmiques, fantasies, etc.

Així considerat, el cinema representa un segon mitjà d'expressió i de transmissió d'idees. El llenguatge verbal ja no és sol. El llenguatge visual ha sorgit. Aquell utilitza la paraula. Aquest la imatge. Tots dos exposen, comenten, expliquen.

El «narratiu» és, sens dubte, el gènere cinematogràfic destinat a ésser perpetu i el de més expansió. Però d'això, sobre aquest punt, hem de dir que no tot el cinema es limita a aquest gènere.

En efecte: a diferència de la paraula, la imatge posseeix una valor que li és pròpia i que la plàstica i la imatge mòbil ha revelat com a cosa nova: la plàstica movent.

Considerem un film qualsevol, imaginem que el poguéssim destil·lar a través d'un alambí ideal, capaç d'eliminar els elements ideològics (intencions del *scenari*, expressió dels actors, significació del decorat, etc.). Em sembla que una experiència així tindria com a resultat l'isolament d'una substància movent, que podria molt bé ésser l'essència del cinema.

Inversament, compoem un seguit d'imatges. No ja segons un encadenament lògic de fets, sinó tenint en compte solament les qualitats de plàstica i moviment. Obtindrem una obra inconcebible si no és amb la unió de l'objectiu i de la pel·lícula mòbil, i precisament per això, indiscutiblement cinematogràfica.

Així admetem un nou gènere de l'art cinematogràfic que parteix d'un punt, no narratiu, sinó harmònic i plàstic.

Les imatges no es succeeixen a la manera d'una narració, sinó com a frases d'una suite musical. Els motius visuals deuen ésser transmesos per l'ull, com els motius sonors d'una melodia ho són per l'orella.

Aquí no hi ha cap argument a comprendre. Probablement aquesta comparança de les harmonies òptica i acústica no es pot portar més lluny, i sembla que la tècnica encara imprecisa de la música visual ha d'obeir a lleis pròpies.

El cert és que nosaltres concebem una estètica nova, una harmonia de la plàstica movent que donarà, sens dubte, la forma més pura de la poesia estrictament cinematogràfica.

El cert és que aquesta harmonia nova, per la seva naturalesa mateixa, està destinada a aparellar-se i a fondre's en l'harmonia dels colors i de les sons.

Encara que inèdit fins aquest any, en què s'ha passat a la Sala dels Agricultors de París, cinc minuts de cinema pur ja va ésser donat en 1926. Està realitzat en quatre dies de *studio* i un matí d'exteriors. Així vol dir que només el considero com un assaig.

HENRI CHOMETTE

Ja ho sabeu...

— que el títol espanyol de *Ombres blanques* és *La senda*?

— que *L'actriu* de Norma Shearer és una molt bona comèdia cinematogràfica?

— que la pròxima producció de Pau Fejos serà *Broadway*?

— que per ara ens quedem sense *Tempêtes* de Barrymore?

— que Maurici L'Herbier està acabant *Nits de Princep*?

— que a Barcelona tenim una pel·lícula de A. Cavalcanti: *El tren foll*?

— que Buster Keaton ha tornat a la Metro Goldwin Mayer? La seva pròxima pel·lícula serà *El Camerán*.

— que Harold Lloyd està per les pel·lícules parlades? i que Charlot no ho comprèn?

— que a Berlín han presentat un film sobre la vida del President Hindenburg?

— que la «partenaire» de Jannings en el seu nou film *The Concert* serà Florence Vidor?

— que el film d'Epstein *La chute de la Maison Usher*, que no s'havia pogut donar més que en una sala d'avanguardia, passarà en els cines corrents?

— que Louise Brooks es troba actualment a París?

— que el germà de Rodolfo Valentino ha debutat en el cinema i que la crítica li ha estat molt desfavorable.

DISCOS

El jazz, que procura entrar cada dia més dintre els dominis de la música simfònica, augmenta les seves possibilitats d'una manera insospitada fins avui. Les orquestres més perfeccionades són les encarregades de realitzar aquesta evolució. És degut a aquesta nova tendència, que aquestes orquestres de vegades abandonen el marc que els imposa el ritme de dansa per pendre formes lliures, com en el disc de l'orquestra Pau Whiteman, *Souvenirs i Together*.

En l'obra de Nichols no s'abandonen al ritme del vals, sinó que procuren sortir-se'n, encara que de vegades caiguin en el ritme precís del fox, format pel sincopat del piano que fa gairebé imperceptible la melodia que sosté la trompeta amb sordina.

La impressió de conjunt que produeix aquesta obra, i encara més el *Together* de Nenderson amb els seus preludis suaus d'oboe, les seves veus avellutades i els seus finals formats per l'element vocal en les notes altes de l'escala, és la de voler abandonar l'estil sec i àrid del jazz per fer-lo, podríem dir, més europeu, prescindint dels cants negres i de les melodies de l'Oest.

De totes maneres, encara queda música de jazz dels primers temps de sintetisme esquemàtic, de veus extremadament nasals d'un exotisme aclaparador que es manifesta en una disbauxa instrumental; tant, que moltes vegades us obliga a emprar l'agulla prima.

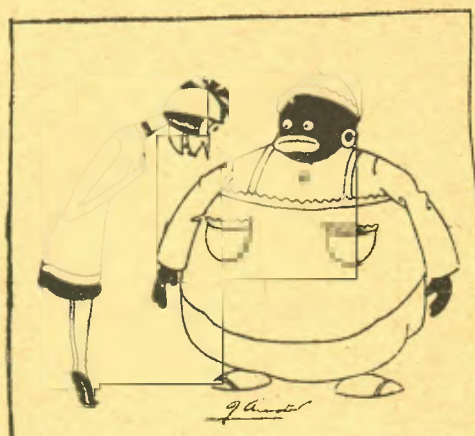
Es precisament amb aquesta classe d'agulla que podreu notar la formidable execució de l'orquestra Frankie Trumbauer's Orchestra, de Nova York, en el disc Odeon *Love affairs*. Els instrumentistes han d'esser vertaders virtuoses per interpretar melodies com aquesta que contenen les notes més extremes de l'escala musical. *Taker your to-morrow*, que dobla *Love affairs*, és de melodia més clara i d'un ritme molt pronunciat sostingut per cops secs del banjo.

On millor es manifesta l'optimisme i l'excel·lent humor dels americans és indubtablement en el jazz. I en aquest sentit els Warrings Pennsylvanians sobresurten dels altres. Així, *It goes like this* i *What a night for spooring*, interpretats per aquesta orquestra, resultaran sempre agradables per ballar-los, per escoltar-los i per fer les dues coses a la vegada. Així com el jazz Paul Whiteman és el jazz dels solistes i realça en el possible els seus valors individuals, l'orquestra Warrings Pennsylvanians és notable per la seva realització de conjunt i per les seves intervencions corals; sobretot en les veus no hi ha actualment qui la iguali.

Però a més d'aquestes orquestres ja conegudes, cada dia surten nous valors en el jazz que vénen a disputar la preeminència als ja existents. Un d'aquests és l'orquestra Mark Weber, que ha enregistrat un disc per la Companyia Gramòfon en el qual s'ha de posar de relleu el tango *Ante todo vamos a echar un trago*, executat amb instruments de jazz, i portat amb un ritme que el fa semblar més a un ball de l'Hudson o del Mississipi que no pas del Plata, però que en canvi el salva d'efectismes d'un gust dubtós.

I ja que parlem de tangos ens permetrem assenyalat també *Pájaro Azul* de l'orquestra T. Canaro, que no és pas un tango vulgar i que demostra que el tango instrumental és sempre superior al tango vocal.

J. G.

— I ara, com s'ha engraiat!

— Sí, ara em diuen *Bola Negra*.

(El Universal, Mèxic.)

— Com us ho heu fet per robar aquesta cartera?

— Ai, senyor president, per més que us ho expliqués, no ho aconseguiríeu mai.

(Candide.)

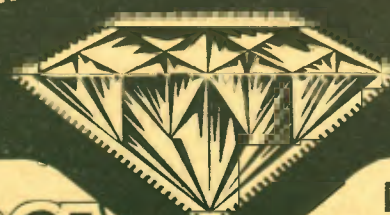
albert

delai. 44

s a s t r e

BRILLANTS

TOTS TAMANYES I QUALITATS

J. ROCH

RAMBLA DEL CENTRE, 33.

Passatge Bacardi, 2.

DE LES ARTS

Exposició de projectes arquitectònics AMICS DE L'ART VELL

ELS ARQUITECTES JOVES

i III

Continuem la ressenya de l'Exposició d'Arquitectura exhibida a la Sala Dalmau.

CLUB D'ESPORTS, per P. Armengou i F. Perales

Segons André Lurçat, un perill amenaça l'arquitectura nova: l'excés d'individualisme pot trencar la unitat de les directrius que determinen la nova expressió constructiva. Per evitar el perill de la personalitat genial, Lurçat recomana als arquitectes molta disciplina i una desinteressada modestia.

En la declaració del Congrés d'arquitectura de la Sarraz — 26 de juny de 1928 — els vint-i-quatre arquitectes reunits, representant diversos agrupaments nacionals d'arquitectes moderns, afirmen llur unitat de criteri sobre les concepcions fonamentals de la construcció.

Els nostres arquitectes joves, en presentar-se per primera vegada, han respectat aquest acord tàcit d'obediència a l'escola

sem per cas — arribarà a Roma. Aquesta nau d'unió és convenient per evitar desagradables aproximacions dels aeroplans a l'edifici.

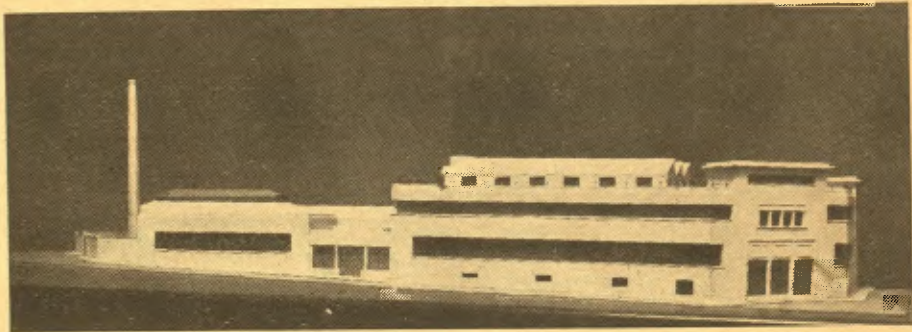
Aquesta maqueta és d'una gran simplicitat. La seva bellesa depèn exclusivament d'una preconcebuda austeritat. El moviment ascendent i descendent dels viatgers està resolt amb precisió.

La façana és una alternació de buits i plens en sentit horitzontal, i la seva gràcia es manifesta per l'afinada proporció de les franges massisses del parament.

Mirant aquesta maqueta vaig sentir el següent comentari: «Mira que està bé! Sembla un aeroplà.»

Tenia raó; en realitat, recorda la forma d'un aeroplà, però si fa bonic no és per aquest simbolisme, com tampoc no era equivocada la forma d'aquell confessionari d'En Gaudí per la semblança amb un tramvia.

L'error sols està a subjectar la forma a l'arquitectura a un determinat simbolisme, però no en la coincidència a objectes cone-

A. PUIG GAIRALT. — Maqueta de la fàbrica «Myrurgia», en construcció

perquè la consideren convenient. Això ha motivat una acusació de monotonia a l'exposició de can Dalmau. Però, ben mirat, en tots aquests projectes, a més a més de les constants que caracteritzen la nova escola hi ha una variada visió plàstica determinada pel temperament de cada expositor.

La maqueta dels senyors Armengou i Perales té la seva fisonomia particular com, així també, cada una de les altres exhibides. Aquest Club d'esports està concebut amb una remarcable gràcia. Tot hi és previst i convenientment resolt. La situació del restaurant dominant la vista de la piscina és una troballa. L'espai reservat a les diverses dependències molt ben aprofitat en la planta baixa (per judicar la planta del primer pis, caldria veure-la). Un jardí — admirablement presentat — ocupa l'espai limitat pels dos cantons de l'angle recte format per la construcció. Aquest jardí pot devenir una prolongació del saló de festes.

Una concepció particular d'aquest projecte és el de limitar la finestra llarga i apaisada per unes petites finestres quadrades a cada banda. Això, ultra la varietat, dona una major robustesa visual als angles de l'edifici, com en la façana del solàrium. En les habitacions per al servei — damunt el vestíbul de la sala de festes — la característica finestra apaisada es transforma en un seguit d'obertures quadrades. Aquesta solució no m'acaba de convèncer. Val a dir, però, que sospito el motiu: si tinguéssim a la vista la planta del primer pis, potser veuríem que els embans de separació de les diferents habitacions han motivat aquesta successió de finestres isolades. Cal, però, superar la lògica. Més clar: amb tot i les atinades teoritzacions del maquinisme (tan noves i limitades per alguns avantguardistes, entre els quals no involucro aquests intel·ligents arquitectes), hi ha, encara, un cert confusionisme en apreciar el fet arquitectònic. El retorn a la lògica pot insensibilitzar l'arquitectura i aleshores, als guanyats obtinguts per l'antidecorativisme hauríem de restar-hi les pèrdues d'un maquinisme mal entès.

Tornant al Club d'esports, anem una raonada accidentació en els volums, però, inferior quant a la superfície de la façana principal, on la variada distribució de les obertures no queda visualment acordada. Aquestes diferents façanes en una mateixa superfície corresponen interiorment als següents serveis: 1, piscina; 2, billars, barberies i cinema; 3, sala de joc i entrada; 4, biblioteca i bar; 5, pòquer i escacs, les quals, considerades isoladament, estan molt ben resoltes.

ESTACIÓ PER UN PORT AERI, per S. Illescas

A més de l'estació hi ha un hotel. Seguint la nau transversal, en el centre de l'edifici, el viatger arriba al baixador per on pujarà a l'aparell i amb nou hores — po-

Patiu de l'estómac i budells? Sí? Així no heu provat

ELS POLVOS ESTOMACALS DEL JESUITA

Proveu-los i el vostre agraïment per aquest preparat serà etern, perquè us tornarà el benestar i l'alegria.
VENDA: A LES FARMACIES
Agents comercials: DR. ANDREU I FILLS - Barcelona

Feu fer els vostres gravats en la

UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

AMICS DE L'ART VELL

Els amics de l'art vell són cada dia més abundants ací i arreu. A mida que els iconoclastes van propalant el mot d'ordre aterridor que Marinetti pronuncià vint anys abans d'entrar a l'Acadèmia, l'amor a les coses belles del temps passat va devenint més intel·ligent i actiu. La gent no s'accontenta de poder substituir un Rembrandt incendiari per dos Joan Miró incendiaris, posem per cas; la gent vol sobretot fruir adaladerament força Mirons i Dalms sobrerrealistes i freudians, però conservant per torna aquest pobret Rembrandt. — La mar com més té més brama.

L'entitat Amics de l'Art Vell que ara acaba de néixer, i que es troba provisionalment estatjada al Centre Excursionista de Catalunya, ve a prevenir la ruina dels nostres monuments massa abandonats, a restaurar-ne d'altres, a conservar tots els que pugui, a rescatar els que estiguin amenaçats de traspasar les fronteres, i també a cooperar amb les persones que per llur propi compte vulguin emprendre alguna feina de conservació, restauració o rescat d'obres d'art.

Ha costat Poble i Santes Creus la constitució d'aquesta associació. El públic no podrà mai fer-se càrrec de les innumerable batalles que ha calgut donar per arribar a aquest fi; no tindrà mai idea dels obstacles innombrables que a cada petita passa del seu llarg camí constituint els Amics de l'Art Vell han hagut de vèncer. Aquesta gesta és una epopeia de l'entrebanc passiu i de la lluita contra totes les forces de la Inèrcia. Una dotzena i mitja de ciutadans han anat perseverant durant dos anys seguits en aquesta ingrata feina preparatòria, en la qual tots divuit ciutadans no anaven a guanyar sinó enuigs, treball i responsabilitats. Caldria doncs que els ciutadans ho tinguin present, que ajudin a aquests promotors de la restauració arqueològica de Catalunya. Caldria que la majoria hi siguin, hi prenguin part, s'hi interessin de ben a prop i hi col·laborin amb llurs cotitzacions. I caldria que aquestes cotitzacions no siguin mesquines, que els cooperadors es subscriuguin per la màxima quantitat mensual, perquè l'obra és costosa de diners.

Aviat Amics de l'Art Vell ens faran conèixer els noms dels primers regents d'aquesta ambiciosa empresa i després el programa immediat de realitzacions. De l'ajut que el públic atorgui a l'esforç desinteressat dels Amics de l'Art Vell dependrà que aviat es pugui donar per fet i per ben realitzat aquest programa que per mitjà de fotografies, de descripcions i de la mateixa feina palpable es pugui mostrar aquest i aquell i l'altre monument de més enllà en son estat ruïnós i en la seva restauració. De la bona voluntat del públic dependrà que tard o de jorn els Amics de l'Art Vell puguin proposar programes magnets com, per exemple, la restauració de Sant Pere de Roda, l'acabament de les nostres catedrals; la restauració o consolidació de la grandiosa Seu vella de Lleida amenaçada de ruïna; la restauració dels vells castells catalans que s'esmicolen ràpidament; la reedificació dels nostres recintes amuralats que es van desfent com si no fossin de ningú i no representessin res.

La constitució de l'entitat Amics de l'Art Vell marca una data en la història de la nostra cultura: és un fet pesant de significació i de transcendència. Els esperits pessimistes diuen que és massa gros per a ésser aconduït a bona fi. No hi ha dubte que l'empresa és àrdua i feixuga, però som molts, hem d'ésser molts, a realitzar-la; i això és una garantia d'èxit. També ens en garanteix el reeiximent l'obra semblant que reeixiren pobles més grans i més petits que el nostre. Tot el secret de l'èxit consisteix a saber o a poder perseverar, enc que fos modestament. I de modestia no en manca als Amics de l'Art Vell, modestia per al futur immediat; ambicions il·limitades per a després.

JOAN SACS.

Els cartells d'En Segrelles

Enganxats a una tanca del carrer de Pelai hi ha els vuit cartells d'En Segrelles destinats a anunciar l'Exposició de Montjuïc. Com tots els seus cartells, aquests també són molt brillants de color, i d'una cuina considerable. També són dolents, però.

En Segrelles, que és, avui com avui, el cartellista número u de Barcelona, està resultant una moneda pictòrica de les més sevillanes; és d'aquelles que no ballen, o més ben dit, no pinten.

En contemplar-los hom s'esborrona de veure la quantitat de trucs i de martingales que hi són emprats.

Comencen per ésser fets amb l'aerògraf, un atuell mecànic paregut a l'estilògraf, que funciona mercès a la pressió de l'aire comprimit. Abans aquest estri era utilitzat per regar lleugerament de color les fotos; després ho fou per il·luminar interiors amoblats, els quals feien d'allò més bonic. A can Coll i Salietti, gravador, n'hi hagué acadèmia d'aerògraf. En Segrelles aplica aquest procediment als cartells i aconsegueix efectes remarcables.

A pesar d'això, li manca l'essencial, la qualitat. El seu cartell li queda un cromó perfecte.

Precisament ara tenim al davant uns cartells d'En Colín, un artista francès del millor en aquest ram que corre. Són uns cartells molt simples, tractats a base de negre. El pintor fa servir l'ofici el menys possible; únicament el just per a explicar-se. En comparar aquests cartells amb els d'En Segrelles hom veu la diferència que hi ha entre la qualitat artística d'una obra i el que és truc. Els uns manquen en absolut de tècnica, si això vol dir fer de brodatora pictòrica; els altres són un pretext per a fer dribblings, cabrioles i salts mortals a base de la barreja-barreja de les coloracions llampanants.

En fi, traça pura. En Segrelles va a ésser un senyor Canonge del ram cartellístic.

JAUME PASSARELL

L'agent. — Ep! qui sou?
El cap que surt. — Jo? Oh, només sóc el peató.

(London Opinion.)

ELS TERRATREMOLS D'ITALIA
— Segurament Benito acaba d'estornudar.
(De Le Petit Provençal.)

JOANA D'ARC MODERNA
— Sento veus... deu ser Ràdio París.

(Ric et Rac.)

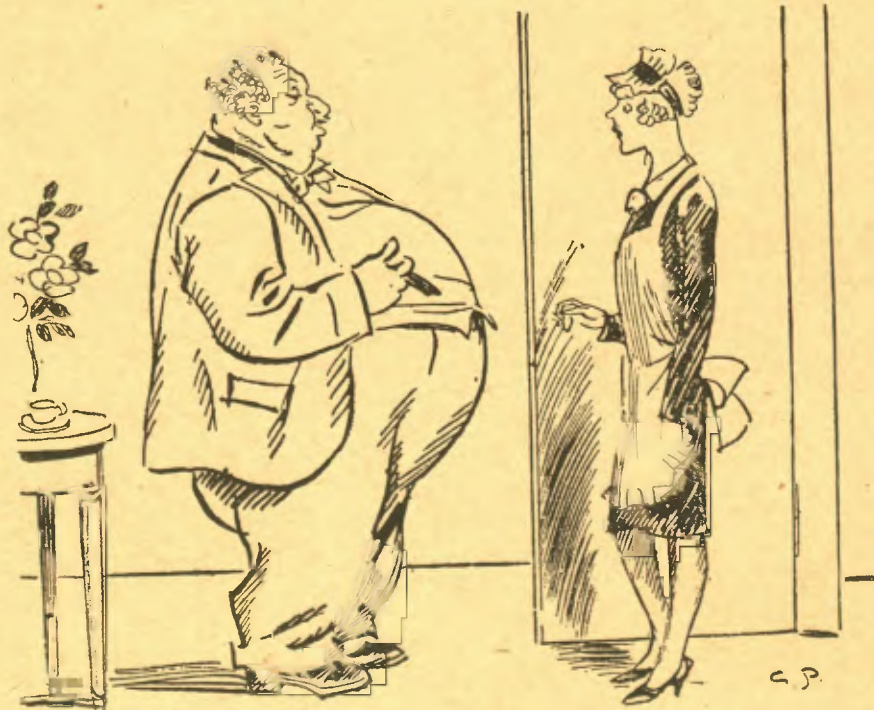
— Ja l'he despertat tres vegades i ara el tornaré a despertar.
— Per què no li dius que se'n vagi d'una vegada?
— Fuig, home. Cada vegada paga la nota.

(Candide.)

— Com a home de negocis, només he rebut dues ordres, sempre.
— Sí? quines?
— Aneu-vos-en i... no torneu més.

(Passing Show.)

EL MARTIRI DE L'OBES

— Demanava?
— Sí; quines sabates porto, les negres o les rosses?

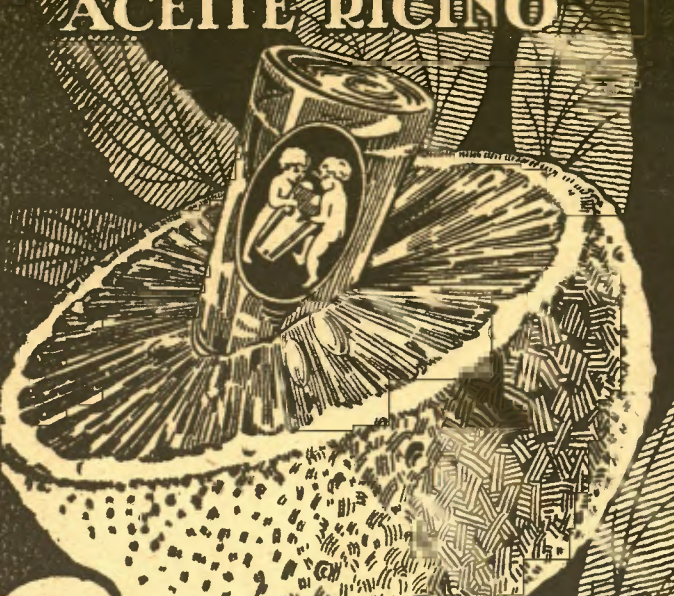
(Ric et Rac.)

Subscriuiu-vos a la

GASETA DE LES ARTS

Revista catalana d'art antic i modern

DELICIOSO PURGANT
ACEITE PICINO

"Golora"
SABOR NARANJA

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

Taller i despatx: ESCUDELLERS BLANCS, 8. - Telèfon 10916

Braguers Reguladors
per a retenció absoluta de la trencadura.—Faixes de totes menes
Faixa-cotilla abdominal.—Models moderns

Cotilles Ortopèdiques
per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena
Més de cinquanta anys de pràctica són la millor garantia

Subscribiu-vos a **MIRADOR**
SETMANARI CATALA
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ se subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.
de _____ de 19_____
Signatura

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litiasis
úrica (mal de pedra), Bronquitis paren-
quimatosa, Nefritis crònica, es curarà
radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn
amb ampolles de litre i de mig litre
i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, v. SALMERÓN, 133

Anuncieu a
MIRADOR

Altes, baixes i
traspassos
de contribució

Totes les diligències i
conflictes amb Hisenda
Diputació
i Ajuntaments

AFISA

Director

CARLES OSSORIO

Laietana, 18, pral., B

MOBILIARI EN GENERAL

ESPECIALITAT EN EL DE DESPATX

Instal·lacions completes
d'Establiments, Despatxos i Habitacions
PRESSUPOSTOS I PROJECTES A SOL·LICITUD

Exposició i venda

Corts Catalanes, 532. Telèfon 34342

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Teleg: "CARBUROS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Cor-
cubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA, Fàbriques
a Barcelona i València :: ACETILÈN DISOLT, Fàbriques
a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MANGANESI i
FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i pessas
seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de
laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS,
MANÒMETRES i materials d'aportació per la
SOLDADURA AUTÒGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

Demaneu

"BABY-LAX"

El millor
Laxant = Purgant

EXPOSICIÓ INTERNACIONAL DE BARCELONA

AVÍS

★ Amb el fi de facilitar a les senyores que integren els Comitès de grups
els corresponents passes, se'ls prega se serveixin passar com més aviat millor
per les Oficines de l'Exposició (carrer de Lleida, 2) amb dues fotografies de
2 x 3 centímetres.

URALLITA